

A5 6055

Læsestundsbok

RAKEL HARBITZ

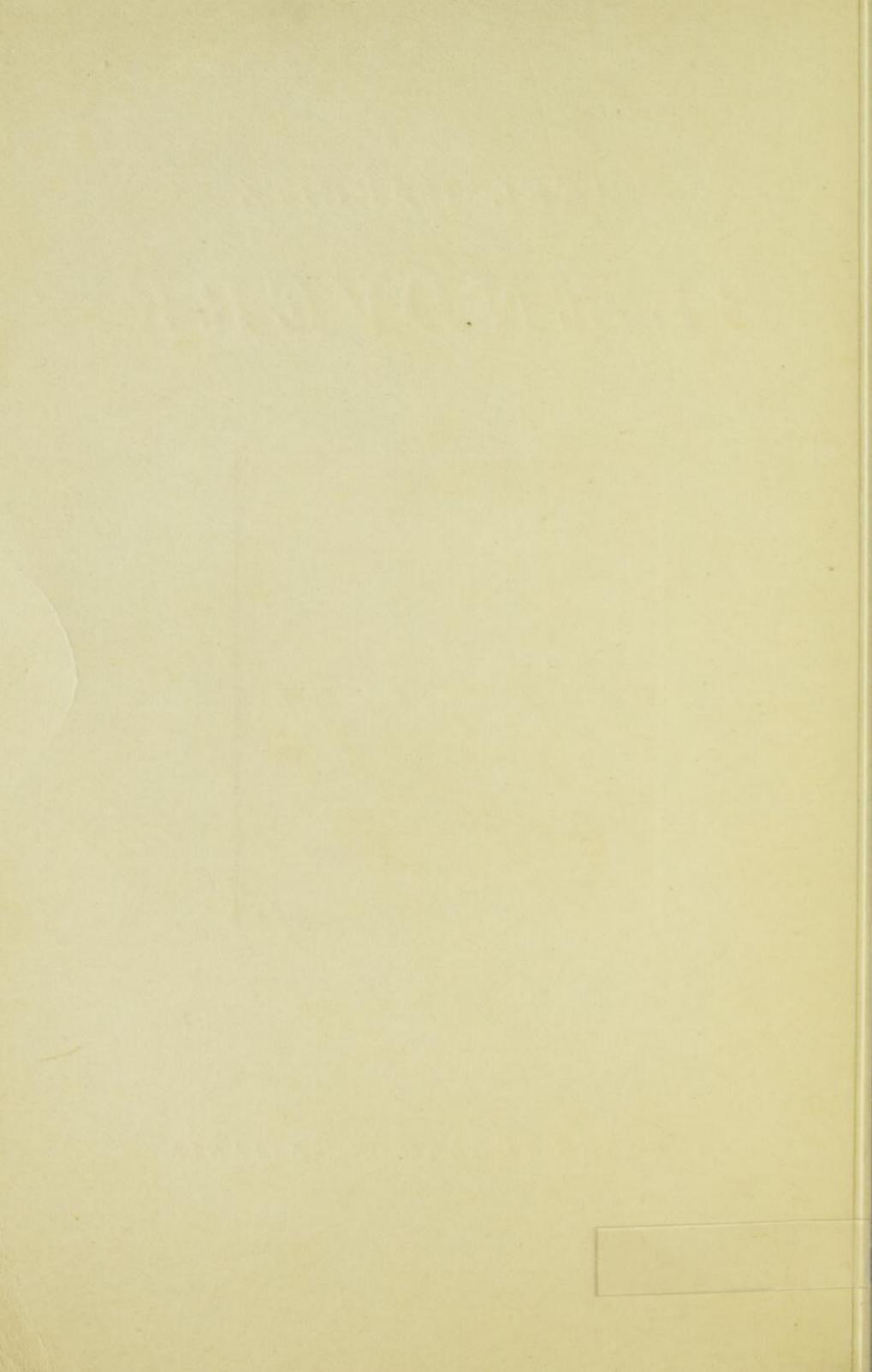
BLÆNDVERK

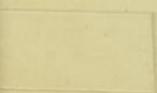
STEENSKE FORLAG · KRISTIANIA

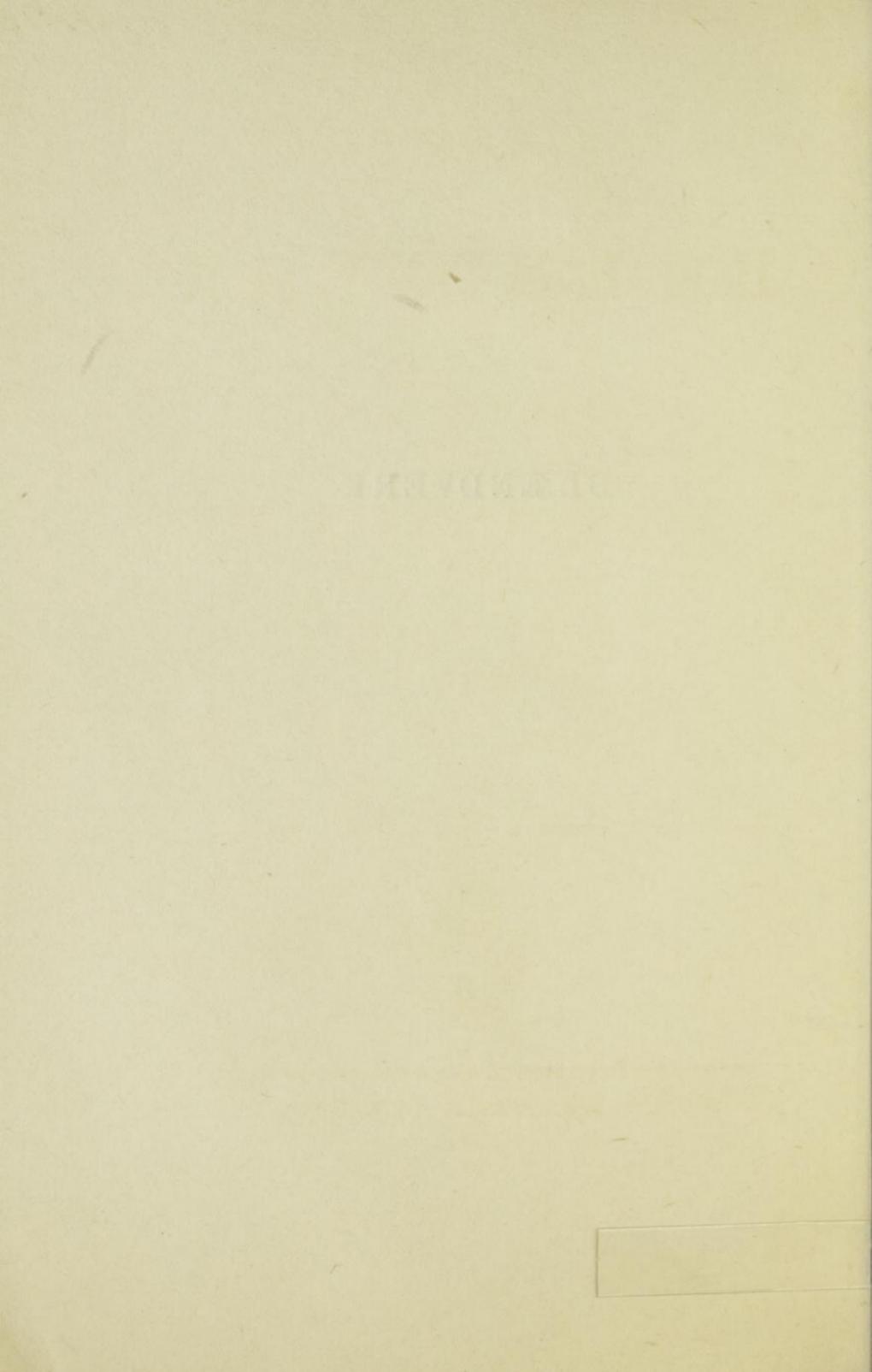
M

MAGASIN

BLÆNDVERK

11-6055

Kunstcafeet

RAKEL HARBITZ

BLÆNDVERK

E V E N T Y R

ghbv
ex 2.

STEENSKE FORLAG · KRISTIANIA

Nasjonalbiblioteket
Depotbiblioteket

Fredrikstad Folkebibliotek

~~H 2155~~

H 222 60

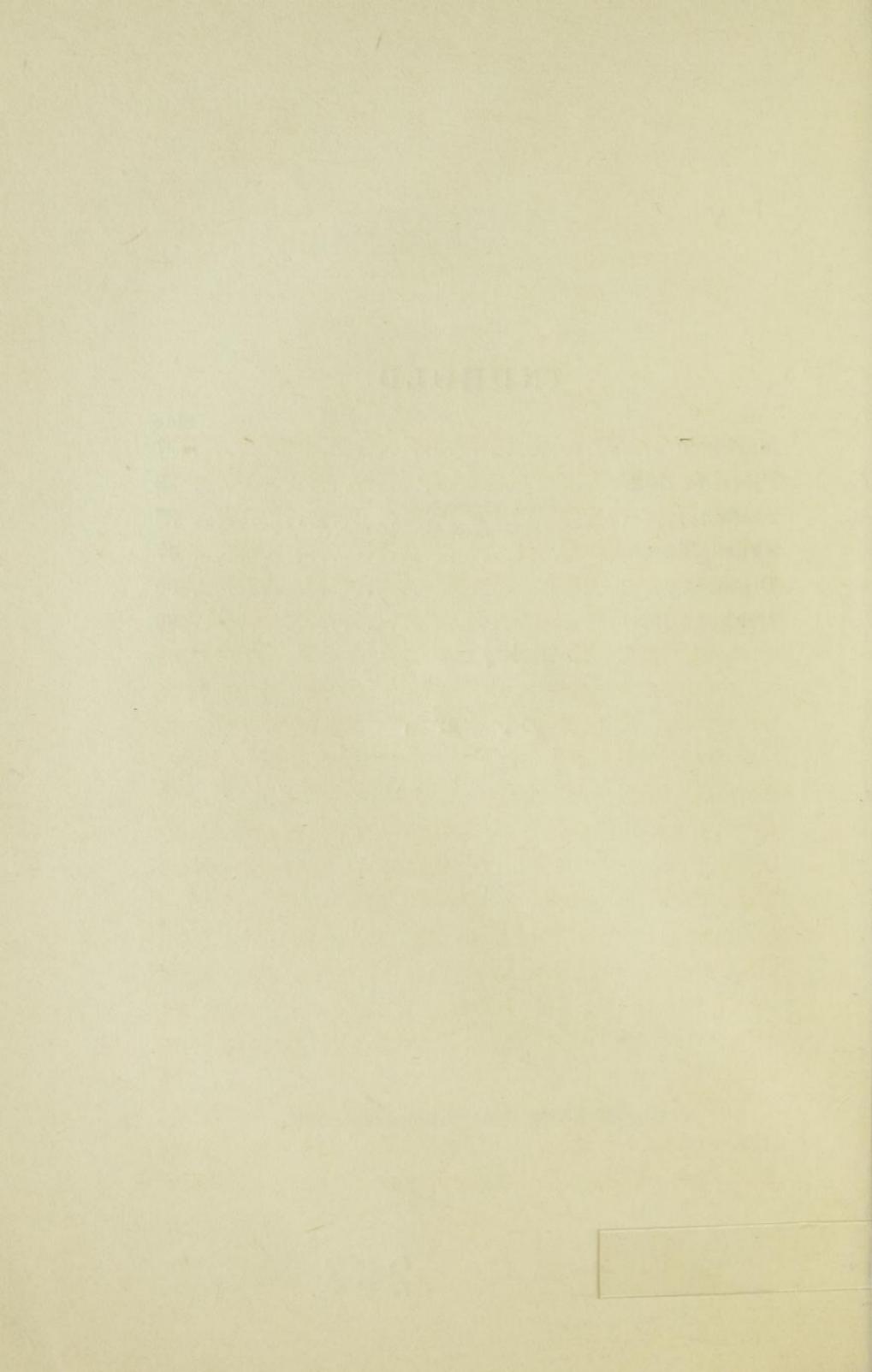
*Copyright 1919
by Steenske Forlag*

2.4

CENTRALTRYKKERIET - KRISTIANIA 1919

INDHOLD

	Side
Markisen	7
Pjerrots død.....	28
Støtten.....	36
Skuespilleren	47
Digteren	59
Lykkens land	69

MARKISEN.

Se, der kom hun, Babette. Folk stak hodene sammen og hvisket og guttene løp frem for at se. Hun kom straalende i en dragt av blonder og brokade og med en holdning som en dronning, mens hendes silkeslæp feiet støvet i gaten. Hun kom der trippende saa sirlig som en lady til kirke og hun holdt skjørtene op med en damehaand, hvis hud var grov som en pikes. Ingen i hele gaten var saa fin som Babette. Hendes fingre var stive av ringe, hendes hat var tung av fjær. Hun gik der pyntet med sløifer og baand, med rosetter og stive volanger som en diva fra teatret. Hun kom med perlesko i den sålede gate og med en rød parasol i regnet og blæsten. Og hun slog haaret tilbake med en vifte av flor med perlemorskaft, det glitret i dens stjerner og skjæl av sølvblik, men floret var flænget og slidt.

Alle lo av Babette. Hun var den fattigste graaspurv i gaten — ingen var saa ussel som Babette. Under blomsterhattaen var ansigtet

falmet, det var en tiggerskes træk i de fornemme fjær. Hun sultet for at kjøpe sig kunstige roser, hunsov i sin tyndslidte silke og luftige flitterstas. Det hændte hun kom skjælvende av kulde i en tyllsdragt, hvor sneen føk sammen i folder og kapper, og med perler av is til pynt i sit haar.

Se, der kom hun, og guttene ropte: «Markise, markise!» Hun var kjendt overalt i kvartalet, som «markisen». — En adelig dame kom engang kjørende gjennem gaten i sin store karos, hun kom stiv og strunk med kusk og lakei paa bukken og hun steg ut av sin vogn med en holdning, som tren hun ind i et fyrstelig slot, hvor tjenerne stod i rækker og bukket. Siden dengang gik Babette ganske stram i ryggen, med en stiv og trippende gang, og hun hilste saa fornemt som den adelige dame — derfor het hun markisen i gaten. «Markise» var saa fint, det klang som av silke og sølv, og sandelig var hun statelig, Babette, med sine store manerer og al sin forlorne pragt. Man bukket og skrapet for markisen, og hun hilste altid naadig. Men guttene fulgte og gjorde nar av den trippende gang. De holdt slæpet for markisen og fulgte hende hen til den fattigste hytte i gaten, hvor hun bodde. Det var et fyrstelig følge. Men markisen bare smilte til dem alle. Hun var jo ikke klok, hun var gal, Babette. Hun smilte og hun lo, naar de ropte: «Hvor er greven,

markise, hvor er greven, markise?» Hun rettet sig stolt, naar hun saa de gik avveien hvor hun kom. Det hændte ogsaa hun saa dem smyge sig forsiktig langsmed huset og hun hørte dem hviske: «Se markisen — se sløret — kronen! — Gaa tilside, hun kommer!» Da lo hun høit i sin glæde. Hun maatte danse i sin fryd. Hun var jo markise, markise. Hun var rikere og stoltre end alle. Hun hadde guldkaros hjemme i sit slot, med lakei og tjenere i livré, og hun var saa fin, at alle maatte snu sig og stirre hvor hun kom, ja hun var saa fornem, at de veg tilside overalt. Hun brukte parasoller med deilige farver i regnevir, hun var saa fin at hun gik med silkesko i sålen. Og naar noen spurte hvem hun var, da kneiset hun med nakken og svarte dem stolt: «En markise, signore, markise!»

Det hændte en vinter, at man ikke længer saa Babette komme nedover gaten. Folk saa op imot huset, hvor hun bodde, men ruten var blindet av is, og døren gik aldrig op. Kanske var det paa det sidste med markisen. De hadde jo set hun var syk. Hun hostet og frøs i den varmeste sol, hendes stemme var hæs, den brast naar hun lo. Og paa de indfaldne kinder brændte ildrøde pletter. Guttene ropte paa Babette og kastet sne op mot ruten, men hun svarte dem ikke. Der kom ingen røk gjennem pipen og sneen laa urørt foran døren. Var hun død? Vilde ikke markisen

komme frem i sin glans? Og de ropte igjen:
«Markise, markise, kom ut!»

En barmhjertig søster gik op til den syke.

Der laa hun, markisen, paa sin seng og skalv i sine blonder og sin stas. Hun hadde den tyndeste sommerdragt paa, perlemorsviften laa slapt i hendes haand, og ringer og kjeder hadde lavet merker av frost paa markisens hænder og arme. Hendes kammer var sikkert det usleste i gaten. Ikke en straale av sol trængte ind, og spindelvævet tætnet i kroker og sprækker. Bare de kunstige blomster paa hylden over sengen lyste op i markisens rum, bare isrosen blomstret paa ruten, og en krypende kaktus kysset hendes fot.

Om hun sultet og frøs, Babette? Markisen maatte smile. Hvorfor skulde hun sulte og fryse? Hun hadde danset for at holde sig varm og sunget for at glemme det var vinter, sunget sange om sommer og sol. Hør! Og hun sang med en sprukken stemme:

Da birken sprang ut og skogen stod grøn,
da gik skjønjomfru i enge —
da gik skjønjomfru i enge. O, salige tid!

Og naar solen lyste paa den anden side gaten, da hadde hun ridset endnu flere roser i isen paa ruten og drømt det var sommer. Hun kunde føle hvor varmen kom, hun kunde se de kunstige blomster skyte knopper. Og hun sang:

Nu staar blomsten i flor og skogen blir grøn. --
 Nu gaar skjønjomfru til sin elsker i løn,
 til sin elsker i løn.
 For nu er det sommer!

— Men om hun ikke frygtet for døden, Babette? Døden? Markisen lo høit. Jo, hun kjendte nok den lumske, han som sneg sig ind overalt i kvartalet. Han fandt frem til den gamle tante, skjønt døren var laast og alle skodder trukket for, og han naadde igjen Mik, han som løp raskere end nogen anden i gaten og var flygtet til den anden ende av byen. Døden? Jo, hun kjendte ham nok, men hun frygtet ham ikke, han kom til alle i kvartalet, men aldrig til hende. Døren stod aapen, det var vinter og koldt, men han sneg sig ikke ind, hun gik alene om natten, men han kom hende aldrig nær. Han var ræd for markisen, man gik avveien hvor hun kom.

Og hun fablet igjen om vaaren, med øine som straalte i feberglans og fryd. Nu var den snart der! Nu stod skogen snart grøn!

Ja, vaaren, det var nok Babettes tid. Den barmhjertige søster maatte smile ved tanken. Da pleiet man se den syke komme trippende i de stive atlaskes sko, saa pyntet som til et stevnemøte. Hun gik altid hen til hjørnet, der hvor gaten dreiet ind mot de fines kvartal. Der stod hun og ventet. Der stod hun saa stille i regn og i blæst med det lange slæp over armen, mens de falske lokker hang der

tynde av væte og blomsterhatten var et bedrøvelig syn. Hun kom saa sikkert som dagen, Babette. Hendes haab gik sig aldrig tildøde.

Og nu laa hun skjælvende av kulde og fablet om sommer og sol. Hun laa med feber i blodet i det fugtige rum og svalet de hete kinder med viften, mens hendes øine var spændte og vaakne.

Hun snakket, snakket. Det var til vaaren hendes elsker vilde komme. Han vilde komme ridende ind fra de fines kvartal og møte hende borte ved hjørnet. Han vilde komme i guldstas og pragt, saa høvisk og fager, og med strudsefjær i hatten, og føre markise Babette til sit slot. Visste hun ikke hvordan slottet saa ut? Hun hadde set et hus i de fines kvarteral, det speilet sig i sjøen og var malt med blaat og karmosin. Der var plæner og springvand og midt for portalen en indisk gud med en ildskaal i haanden. Snart kom hendes riddere og hentet hende dit! Han vilde komme ridende ind i hendes gate, saa støvet laa som en solsky hvor han kom, og han vilde løfte markisen høit op i sine arme. Hvilken fryd, hvilken fryd!

Hun reiste sig op i ekstase og stirret frem mot den nøgne væg, som saa hun ind i en slotssal med speilblankt gulv, hvor damer med pudret paryk gled op og ned. Der tændtes lys i hendes øine, som var det gjenskin av kronernes blus under taket. Og hun lo med bleke

læber og glattet nedover silken som skjulte de herjede lemmer. Hun nikket langsomt ind i væggen, som hilste hun en fornem bekjendt — eller mottok hun hyldest? Hun var jo markise, — en markise, signore, saa stolt og saa fin. Og hun strakte armene ut og lukket øinene til.

Den barmhjertige søster gik bort fra Babette. Hvad kunde hun hjælpe? Hun lot hende ligge og drømme — drømme feberhet og salig — om en elsker som aldrig hadde levet.

Men vaaren kom til markisen. Der kom en maidag med flygtige smil og letsindige solkys, da lys og skygge jaget frem over himlen som i lek. Folk gik ikke længer hastig gjennem gaten, men stod stille og saa sig halvt forundret omkring. Alt spirte og sprat og verden var forvandlet. I bedene blomstret papaver og roser, som fremmede eventyr om kjærlighet og vin, historier om ild og blod — de blomstret vildt i sin korte triumf. Bierne summet melodier i staccato i sin fryd, og fortumlet og ør fløi en sommerfugl ret ind i stuen til Babette. Da stod markisen op. Hun klædte sig i hvitt, med krans og flagrende slør og gik ut paa gaten.

Aha, ja se der kom hun igjen! Folk tittet ut av vinduer og døre for at se. Der kom hun saa blek som et gjenfærd i det hvite med en famlende ustø gang og tynget og bøjet under

vegten av alle sine kjeder og smykker. Og guttene ropte: Markise, markise, kommer greven idag? Men de ældre saa forfærdet paa Babette. Hun prøvet at danse som ellers, men hun vaklet og grep sig med begge hænder for brystet. Saa gik hun langs væggen for at søke sig støtte, — hun kunde næsten ikke gaa, men hun smaasang, mens hun gik, med en stemme som brast for hver strofe. Hun rystet og skalv, men se, hun rettet sig op, og hilste som ellers. Hun gik der stolt paa sine vaklende knær og holdt viften krampagtig fast i sin haand. Og hun gjorde en skjælvende kompliment for en kjærre, som kom kjørende i gaten. Trodde hun det var markisens karos? — Der gik hun! Hun stanset ikke ved hjørnet som hun pleiet, men gik videre frem og hen til de fines kvartal. Hun gik som i blinde med hænderne fremfor sig og smilte. Hun snublet, men reiste sig igjen. Hun rev flænger i slæpet, men ønsket det ikke, hun mistet sin sko og snudde sig ikke for at plukke den op. Hun stirret like frem for sig og gik.

Og hun fandt frem til en villa, et litet lystslot, som speilet sig i sjøen. Der var plæner med støtter av fauner og nymfer og midt for portalen en indisk gud med en ildskaal i haanden. Der var selskap i det grønne og dørene fra slottet stod aapne ut til haven — til en aftenstemning helt uten skygge, en solnedgang ind i den lyse nat. Der var mørke pal-

mer og lysere trær fra nordiske land og det myldret av store pragtorkideer med blændende farver og gift i sine aarer. De var tat ut av sit drivhus for at leve den eneste nat ved festen og hang der tunge av vellugt og farver i vaser av marmor. Under trærne var røde lykter hængt op. De laante planter og græs sit karnevalslys, mens en mægtig fontæne graat sin sølvstrøm av taarer mellem palmerne fra syden. Høit oppe i luften fik dens straaler farve og glans fra lykterne i trærne, det saa ut som vilde de stige til himlen som flammer. Det var et forvildende blændverk! Men den indiske gud stod og speilet sig stille i dammen, og straalerne faldt igjen som farveløse taarer paa hans døde ansigt i vandet. Langs bredden laa rækker av froskelik i bronce, de laa der stivnede, groteske, og lo op mot lyset med levende øine. Var de døde?

Markisen stod som fjetret. Det var en omvendt verden, et fabelland. Lykterne svinget og svinget, og hvor lyset faldt syntes trær og buske at faa liv og bevæge sig omkring, selv støtterne av sten fik farve og blev levende væsener — og der kom liv i nymfernes lek. Var det fontænens skyld, den hvis straaler var et ustanselig soldrys, en broget stjerne-regn i farver og allikevel bare var bleke draaper — eller var det lykterne som aldrig hang stille?

Markisen stod ved porten ind til havernes have. Hun stirret ind med øine som var blanke av forventning. Hun saa jo ind i sit rike. Der var riddere som knælte for sin dame og bød dem armen saa høvisk som helten fra teatret. Der var statelige damer i skinnende brokade med elfenbensvifte og feiende slæp, og der var unge piker i flagrende dragter av flor og tyll og med blomsterkrans i haaret — alle var markiser som hun selv! Og hendes prins var derinde! Da lo hun pludselig høit — en tankeløs, henrykt latter — hun visste jo han var der! Hendes prins! Hendes prins!

Men de fornemme gjester fik øie paa Babette. De fik se markisen i al hendes hvite pragt under trærne ved portalen — en strællende brud i krans og slør, og med et ansigt som var gustent av sygdom og savn. Der stod hun og neiet og lo — et gjenfærd med blomster i det tistrede haar og med skinnende kjeder om den kantede hals. For et syn!

Men de fine gjester var oplagt til spas. En herre gik ut og bukket for markisen, han bukket i støvet for den syke, og Babette grep med begge hænder i sit flængede skjørt og gjorde en dyp kompliment. Saa bød han hende armen og førte hende ind med ridderlig anstand. Og herrerne bukket og skrapet for Babette. De kaldte hende «skjønne markise — skjønne markise, vor silkebrud», og damerne stod sammen i klynger og smilte. Hun blev baaret

paa guldstol hen til bordet og fik hæderspladsen ved blomstertaflet. Og de holdt taler med store ord til hendes ære. Skaal for markisen, hun var vakrest av alle, den skjære blomme, den yndefulde mø, hun var saa skjøn i sin jomfruelige blomst! Hun var aftenens droning, hun var festens fyrstinde! Leve Babette og al ungdom og galskap!

Og markisen straalte! Hendes øine fik glans, hendes kinder brændte i feber og eks-tase. Hun kneiset endnu stolttere end ellers. Hvem hun var? Ja, det visste de jo: «En markise, signore, markise!»

Men blandt de lystige gjester var der en blek og fordrømt poet i en lang bonjour. Hans frak var frynset og grøn av ælde, hans halsbind sat skjævt. Men han merket det ikke. Han sat under trærne med haanden under kindet og drømte og saa paa dem alle med fjerne øine. Han svarte aldrig, naar noen spurte, og de lot ham ifred. De hvisket: «Hys stille, gaa tilside. Den store digter holder paa med sit epos!» Og de lo.

Først da markisen kom, vaagnet digteren op. Han saa længe paa den syke og saa smilte han, poeten. Og han tok en stor orkide og gik hen til Babette.

«Se her», sa den store poet, «en blomst som dig! En forvildet plante, en hjemløs blomst. Den stammer fra syden, fra solhvite land under en tropisk himmel av glødende kobber,

og her gror den uten sommer og sol paa fremmed jord. Men den stjæler glans selv fra mørket, den skyter knopper om natten og pranger i navnløse, deilige farver. Den er en tropeplante i kulde og sne, som staar der i blæsten med feberdug i øjet, den er en drivhusplante syk og skjøn, som bærer sine flammefarver ret ind i døden. Ingen kommer himlen saa nær i sin svimlende flugt som du! Iris, Aurora — vidunderblomst! Du er som et digt!»

Og gjesterne ropte: «Iris, Iris, — Aurora! for et digt! Hør, poeten er paa sin høie hest!»

Men Babette saa op med et salig smil. Hun løftet skjørterne sirlig i begge sine hænder og bøiet sig dypt og ydmygt for poeten. Skulde hun ikke bøie sig til jorden for hans høihet, — prinsen i alle hendes drømme, han som vilde komme ridende ind i hendes gate, saa støvet laa som en solsky hvor han kom, mens alle tittet nysgjerrig ut av ruten. Prinsen, prinsen! Der var han jo endelig engang. Hun saa ingen grøn og luvslitt bonjour, ingen falmet hat. Aknei. Hun saa hans smil som var en konges og hans holdning som var adel. Han var prinsen. Se, der kom han i guldstas og pragt, høvisk og fager, og med en vaiende fjærbusk i hatten, en konge blandt mænd. Se, der kom han i spissen for sit hof, portene vilde sprænges av hans følge og hans slot laa og speilet sig i vandet, mens selv

himlen tok glans av farverne fra havernes have rundt paladset. Det swimlet for Babette. Han var kommet, hendes prins! Han stod der foran de andre og bukket og rakte hende blomster. Aha, hun var markise — en markise signore — prinsens brud, herskerinden i slottet. Hun kneiset med nakken, mens hun solet sig i hyldest og beundrende blikke! Og hun rakte digteren naadig sin haand frem til kys, mens hun lo — den samme tankeløse, henrykte latter. Hendes prins!

Men digteren smilte ikke mer. Han bøiet sig langsomt ned og kysset markisens haand og hans uttryk var ærbødig og alvorlig.

Han sa ikke et ord, men han veg ikke fra den syke. Han ga hende frugter og vin, han børstet støvet av det falmede slæp og laante en guldbrodert sko, som han bandt paa markisens halvnøkne fot. Han stod bakved hendes stol som en tjener og vogtet paa hvert av hendes vink.

Musiken spilte op til dans under trærne. Det var fandango, menuet og mazurka, mazurka.

Da bukket poeten dypt for markisen, saa dypt at hans kunstnerlok streifet hendes haand. Og han bød hende op til dans under trærne.

Se, der danset de to. Det var et underlig par at se. Digterens frakkeskjøter flagret i vinden, hans lokker faldt ned i hans ansigt. Han hadde digitet om komtesser og grevinder,

smaa rokokoprinsesser med spinkle ben, hvis hele liv var en eneste let og yndefuld dans henad slottenes bonede gulv, — han saa dem svæve forbi sig med smil paa læben og latter i øjet, ført av ranke kavalerer, som kjendte de vanskelige «pirouetter» og «pas» som sit eget sprog; ja, han saa det alt, han visste det alt, men da han selv skulde danse, da snublet han, poeten. Hans støvler var store, han var halt; og han hadde bare i drømme ført en fin markise op til dans. Hans ansigt var rødt af varme og iver, men han reiste sig op og strævet sig frem, mens han saa med ærbødig beundring paa Babette.

Hun danset med anstand, markisen. Generationers piroutter og pas gik igjen i hendes pudsige, stive trin og hun løftet sit slæp med sirlig elegance. Han bar sin fattige pragt med sine oldemødres statelige holdning. Hun tren saa fornemt i de ulike sko, ja saa sikkert og let, som hendes aner engang i de spidse sandaler ved fyrsternes hof. Sikkert var hun født til markise, Babette.

Bizarre drømme gik gjennem kunstnerens hjerne. Han saa bort paa fontænen. Deins farveløse straaler stjal farve og glans høit deroppe i luften og var som et forvildende blændverk at se, og han tænkte paa markisen. Hvad var hun vel andet end en ubestemt skygge, blek og vag, uten holdning og uttryk. Ingen visste hvad hun het, ingen visste hvem

hun var. Et utskud, kanske, grodd frem av storbyens laster og skam — en forvildet plante, en hjemløs blomst, frugten av en kunstners haabløse drøm? Og hvad var vel hendes liv? En hjemløs vandring var alle hendes dage, et glædesløst slit mot en fattig grav. Men se, der tren hun saa rank som en dronning av Saba, hun bar det falske glitter i sit haar som en fyrstinde sin krone, hun funklet og lyste, helt fyldt av sin gale glæde, sin vanvittige drøm. Blændverk, blændverk!

Han fablet mer om markisen. Kanske skjæbnen hadde ment det godt med Babette. Hendes vugge skulde staat i de fornemmes hus, en vugge med forgylte engle som et vern mot alverdens ondskap, og med mollsgardiner som beskyttende skyer omkring. Men se, hendes mor hun kastet vel terning om sin lykke og tapte. Hun syndet og lekte deroppe i salen, hvor marmorgudinder stod og vogtet paa hvert av ens skridt og hvor de høie speile ga ens billede fordoblet tilbake. Paa slotstrappen der blev Babette født. Hun blev vel viklet ind i et silkeslæp og døpt med de heteste taarer, men dysset isøvn av den fjerne og lette dansemelodi.

Se, det var forspillet til markisens liv, hvis scene var gaten, den evige graa, hvor mellemakten selv var taarer og sorg, men hvis bakgrund var glimmer og glans — en gylden drøm med en festklang fra kafeer og teater. Og nu

danset markisen, danset glad i sin laante dragt og førte op med en prins ,som bare var en fattig poet. Og under lyset av stjerner som blinket og glimtet, som smilte de alle med taarer i øjet, blev Babettes glade tragedie spillet.

Ja, digteren drømte, men markisen, hun danset. Hun danset, danset, og visste av ingenting andet. Hun følte prinsens arm om sit liv og hun svævet saa let som blev hun baaret av usynlige hænder. Hele verden forsvandt for Babette. Bare slottet lyste hvitt bak de fremmede planter av ild og blod, og himlen var høi, hvor hun kom, med gyldne sole og skyer av purpur. Hun var hjemme i sit rike!

Men aftenkulden kom og det blev mørkt under trærne. Ishænder grep om hendes liv, saa kolde at de føltes brændende hete. Hun saa en skygge mellem trærne, som fulgte overalt, hvor hun kom. Det var ham, den lumske, som altid kom bakfra og sneg sig ind gjen nem lukkede døre. Han gik ikke længer av veien hvor hun kom. Han streifet Babette med sin aande, og hun hostet og skalv. Han vilde skræmme hende bort, men markisen reiste sig stolt, hun tok digterens arm og kneiset med nakken. Hun lo til den lumske. Hun ænset ham ikke.

Se, lyset fra lykterne flakket i lange streif over plænen. Det var som gyldne strenge var

spændt ut overalt hvor hun kom, og hun danset paa dem alle. Melodi — melodi! Det ga en underlig tone, klingende, sølvklar og fin. Hun bøjet sig og vugget og nynnet og lo, mens alting neiet sig i takt med musikken. Hun var markise Babette. Hendes silkeslæp feiet det fløjelsbløte græs, hendes brudeslør flagret i vinden. Hun danset ved prinsens arm, og alle veg ærbødig tilside, hvor hun kom. Lakeierne stod i rækker og bukket og de fornemme adelsmænd ryddet hende vei og dannet spalier. Honnør for den ædle markise! Selv den gustne gik avveien hvor hun kom, haha, hun danset saa selv døden maatte vige. Der var saa mange gyldne strenge spændt ut og hun maatte danse paa dem alle — melodi, melodi, hun maatte træ paa dem en efter en og høre den klingende tone, den faldt sammen med musiken til den lette polka, som de spilte under trærne. Og hun danset, danset. Hun øket farten og svinget hurtigere rundt, til himlen og trærne gik i ét for hendes blik.

Da kom hun ind under skyggen mellem trærne. Der sprang den sidste gyldne streng som var spændt ut, og det blev pludselig mørkt overalt. Himlen laa der tung over slottet og hun kjendte den giftige duft av de store orkideer. Hun kunde ikke danse, hun gispet efter luft og holdt paa at falde.

Men den bleke poet tok markisens arm. Han støttet hende op og førte hende bort til

bænken ved fontænen. Hun lænet hodet mot hans skulder og de talte sammen, — paa et sprog som ingen anden forstod. Straalerne skjøt ikke længer op i veiret fra fontænen og det skumret om det sovende vand. Ogsaa lyset i froskenes øine var slukket, og de lo ikke mer, de var døde. Nymferne stod der stivnet i sin kaatestest lek, og støtterne stod stille og var bare av sten. Men guden smilte sit evige gaadefulde smil til sig selv og hans lykte speilet sig i vandet.

«Markise Babette», sa den store poet, «jeg er digter, og jeg lever i en verden, som ingen anden kjender til. Jeg kan gaa paa en rosenrød sky og tale med stumme stjerner, Babette, og jeg kan plukke roser i en ørken og faa blomster til at vokse paa stenbund — jeg kan træ taarer som perler paa en snor. Skjæbnens slag er som kjærtegn for mig. Bliv med til mit skyslot, Babette, hvor orkideen ikke visner, men gror vildt mellem blomster av skum og taake, som vaier i vinden. Bliv med til mit rike, til Utopia, Babette, til min himmelstrand, Babette!»

Digteren blev blek, mens han talte. Han hadde skrevet hundrede sonetter og sange, han hadde digtet hele sit liv, og aldrig hadde nogen forstaat ham. Men her sat en pike som slukte alle hans ord og smilte til alt hvad han sa. Hun levet helt i hans drøm og fulgte med paa hans flugt — men hun var jo ikke

klok, hun forstod bare ting, som ikke hadde mening! En sindssyk pike var hans eneste følge!

Men gjesterne jublet:

«Se poeten har fundet motivet til sit epos. Var det Iris, Aurora, vidunderblomst — vidunderblomst, du er som et digt! Haha!»

Og de ropte: «Lav sammen et vers, digt for os, poet!»

Da smilte digteren som dengang han saa markisen trine ind i haven i sin dragt, og han stod op paa bænken og holdt tale:

«Skaal for festen,» sa poeten.

«Skaal for festen, mens glæden er rød,
skaal for min ungdom, imorgen er jeg død!
— Ja, skaal for den deilige, daarende lek,
i aften er jeg rød, imorgen er jeg blek!»

«Leve poeten og markisen,» skrek de lystige gjester. Men en adelig frøken kom frem og gav markisen en krans av kunstige blomster med fine ornamenter og hun neiet sig dypt og sa:

«Skjønne markise, store poet! Nu skal digteren vies til sin muse. Et blomsterbed er alter, himlen er tak og naturen kirke.»

Hun blev løftet paa sterke skuldre og baaret i triumf. Herrer sendte raketter i veiret, de lot solhjul gaa og syriske stjernekulter springe. De satte kranerne paa og fontænen lyste igjen i alle regnbuens farver op mot

himlen, froskene levet op og støtterne fik liv.
Saa dannet de kredse om markisen og ropte:
«Leve vor festblomst, vor vaarbrud, — den
skjønne markise!»

Det var hendes stolteste stund. Hun strakte armene ut og vilde skrike i sin fryd, men glæden tok veiret fra Babette. Hun kunde ikke tale, og armene sank magtesløse ned. Hun hostet og stemmen blev kvalt. Hendes ansigt blev hvitt og den hvite kjole blev rød av blod. Saa laa hun der urørlig paa sit alter av knækede blomster.

Markisen blev lagt i en sal paa slottet. Der var billeder av døde komtesser og markiser paa væggen og glasdøre ind til en vinterhave fuld av tropiske planter. — Der var speilblankt gulv, hvor lakeier gled lydløst ind med bakker fulde av vin og frukt, og der var høie vinduer ut mot fontænen, som endnu sendte straaler av farvede vande og vellugt ut i haven. Nu stod solen paa, og vandet lyste som guld og karmosin.

Markisen laa og smilte til de stive portrætter paa væggen som kjendte hun dem alle. Hun tørret sveden av panden med sit kniplings-klæde med det fine monogram og gispet efter luft, men hun nikket naadig til alle som kom. Leken blev fortsat med Babette. Hun laa der klædt til fest paa sin dødsdag, markisen. Hun laa endnu i sin stasdragt med alle sine ringer og smykker og de døde perler i haaret. Med

rystende hænder glattet hun silken og rettet paa de hængende, pudrede lokker.

Og poeten sat og snakket med den syke og brukte ord, som ingen anden forstod. Han kaldte hende dronning og sig selv hendes silkefots tjener, og han fortalte om et rike, som bare var deres, og hvor ingen anden slap ind.

Og markisen var salig. Hun laa med armene fulde av indbildte roser og stirret frem mot sit palads, helt blændet av en skjønhet, som ikke var til. Sikkert vilde hun dra med pomp og pragt ind i slottet, fulgt av lakeier som bar hendes slæp og adelsmænd i glimrende dragter, fulgt av damer i stiv brokade og atlaskes sko og med skinnende perlemorsvifter i haanden. Sikkert vilde vel følget sprænge portene ind til hendes slot.

Men digteren bad i sit indre: «Spar den lille markise for dødens gru! Hun er alt i himlen, la hende slippe at dø! — La hende sovne uten frygt!»

Saa kom døden med bortvendt ansigt til Babette. Han hadde ikke hjerte til at vise sine træk. Han kom og hun merket det ikke. Hun sovnet og visste slet ikke at hun døde.

PJERROTS DØD.

Han var helten blandt narre, en uforlignelig helt, den store bajazzo paa cirkus. Saa forskrudd ogizar var vel ingen som han — den halvgamle krøbling med et ansigt som en grinende ape. Han gjorde tusen vanskelige kunster, — han hadde de lystigste paafund og det aller bedrøveligste ansigt. Han kysset sin stortaa høit oppe i luften og balancerte en kjæphest paa sin næse. Eller han red rundt i ring over bjerge og dal paa sin hest, mens han ropte «Avanti, cavallo, avanti!» Og han kysset og klappet dens malte hode, han viklet det ind i et guldstykket flor og pyntet det med roser av papir og kaldte det Pjerrette. Ja, hvad fandt han ikke paa? Han red ind i døden tilsidst paa sin kjæphest og drog til himmels for en mørkerød rose. En uforlignelig nar!

Historien om Pjerrot og hans død er saa bedrøvelig som en menneskelig tragedie kan bli — og allikevel bare til latter.

Han led, Pjerrot. Han var en sørgeklædt

nar, en narret nar, en komiker mot sin vilje. Der var ingen, hvis ansigt var saa furet av kummer, eller hvis blik saa saa haabløst mot dagen. Men man lo, naar han talte, lo naar han tiet, og mest lo man naar han graat. Se nu hadde han graatt en hel flaske fuld av taarer, han klædte sig pludselig i sort og gik og sørget til alles fryd. Han var jo ulykkelig forelsket, haabløst ulykkelig, dødelig forelsket, haha. Han elsket Pjerrette. Bravo, Bajazzo, faa hatten frem. Kobber og sølv til den største blandt narre. Han elsket den skjønne, deilige Pjerrette, og selv var han født med en puklet ryg.

Sikkert er historien om Pjerrot saa bedrøvelig som en menneskelig tragedie kan bli. Han led, men hans sorg og taarer var bare til jubel, og man tok hans død for hans kaatest indfald!

Det var en jubelnat paa cirkus komedien blev spillet — lattersuccessen, Pjerrots død.

Han danset med Pjerrette med de florlette skjørter, hun som stod saa høit over narren som en stjerne paa himlen over en krypende ørkenbusk, hende som han elsket. Ak! han var en slave av hendes smil, i en silketraad bandt hun hans vilje! Ingen kastet et slængkys saa kaat og gratiøs, ingen prydet med saa brogede blomster en kunstig teaterdød, og ingen kysset med saa smilende læber en hæslig Pjerrot! Hun var en teaterdiva, en cirkus-

primadonna — og han var en nar, men han fik ikke hvile et eneste sekund paa dronningens blomsterslæp.

Den skjønne Pjerrette! Hun pleiet komme svævende ind og hun var som et syn at se, skinnende i silke, sylfidelet, med vinger av flor og en sommerfugl fæstet i haaret. Hun straalte i farver og han danset der med ansigtet hvitt av mel — han lignet et lik, som ikke var dødt. Hun glimret i dragter av indiske tøier, og han bar en kjole av storrutet tøi, besaadd med klingende bjælder, ja, med klingende bjælder og røde pomponer! Og hun fik blomster og farvet confetti, men hør, de ropte til narren:

Ringle, rangle, bjældemand,
ingen rangle kan som han.
Hei, ringle, rangle, bjældemand!

Da lo Pjerrette med sin klingende, sølvklare latter, hun lo av den vanskapte dverg, som vovet spille hendes beiler, tænk, narren som elsker, haha! Hans smil var et grin, hans alvor komik, og hans ansigt saa ut som det lo av ham selv! Hvem var saa grim og grotesk som den store Bajazzo! Og — han nærmet sig Pjerrette fra Harlekins blændende stad!

Men Pjerrot faldt paa knæ og klaget sin nød for den kolde skjønne — og han fulgte med bjørnetunge skridt, hvor Pjerrette svævet

fra ham, mens hun løftet de spinkle skuldre
iveiret som rystet hun alt hans væsen av sig.

Og han klaget og stønnet med sin graat-kvalte stemme, mens øinene brændte i det melhvite ansigt: «Jeg elsker dig, Pjerrette, elsker dig, Pjerrette! Jeg er matten for din dør og skamlen for din fot, din hund og slave, din pukkeltjener, Bajazzo! Men Pjerrette bare skar en yndig grimace. Pyh, den stinkende dverg! Og hun trak skyen av skjørterne tilside hvor han kom og sparket ham med spidsen av sin guldsko!

Da slaar narren sig vild og gjør kaate sprang. Hør bajazzomotivet! Han kan ikke danse og han kan ikke synge, men han kan spille paa sit narreinstrument, det har brustne, fornøielige strenge. Han kan ogsaa si «pyh!» Pjerrette hun kan fare. Han kan elske sin kjæphest. Dens hode er blankt efter mange kys og dens indre er fyldt med sagmug, men Pjerrette har heller intet hjerte. Hun fik det bedste Vorherre hadde, men hjertet glemte han i farten. Tvi, falskhed i øiet, svik i hendes sjæl, i Hara har hun hjemme!

Men da blir Pjerrette forsonlig stemt og gjør sine vakreste piroutter for dvergen. Hun kan smile en stenblok til liv og faa bjerget til at danse efter fløite. Og narren han er jo hendes slave! Hun faar ham til at tie og smile, og han smiler, ja smiler saa bittersalig, han er

jo i himmel og helved, naar hun danser. Tilsidst kaster hun sin rose til narren, han er svimmel og yr og han gjør sit berømte luftsprang og griper den oppe i luften. Han gaar rundt som en bal høit deroppe og falder saa sikkert ned paa sine ben — et kunststykke, store Bajazzo! Men Pjerrette lægger armene om hans hals, og han er i himmel og helved av den beskeste fryd.

— Det var det gamle nummer, som alle kjendte til og som var blit spilt de hundrede ganger i provinser og store byer. Men den aften var der kommet en ny og ukjendt tone i leken. Pjerrots stemme var ru og brast, hans hænder rystet som i feber. Han var beruset av elskov og vin — av elskov til den skjønneste skjønne og av altfor meget vin.

Han hadde sittet paa en tønde og drukket som en helt, den store Bajazzo. Han maatte jo drikke for at glemme sin sorg, og hans sorg den var bundløs. Saa drak han, drak han, Pjerrot.

Eller kanske var Pjerrette mer forførende deilig end ellers den aften. Se, der svævet hun hen, saa let som libellen i lyse nætter, saa aandeagtig fin med de skinnende farver — et blændverk i rampens lys. En gratiøs og yndefuld lek var hendes dans, hendes føtter skiftet rytme og takt med hver stemning, som tok hendes sind og med hver skygge av skiftning i musiken.

Pjerrot laa paa knæ, og hans brede mund kysset scenens gulv. Han klaget. Hvorfor skulde han ikke klage, naar smerten rev og slet i hans indre, hvorfor skulde han ikke klage, naar hvert støn vakte jubel i teatret?

«Pjerrette, Pjerrette, jeg leker som bajads, men jeg graater. Jeg slikker støv, jeg sveder blod, jeg kysser din fot med blødende mund! Og du smiler! Bare ondt har du gjort mig, og du er min glæde — adorata, min sjæl! Du leder mig i rosenbaand og trækker mig i usynlige lærker. Du er glad, du gynger en sommerfuglsværm paa din vifte og danser i jubel din døgnfluedag. — Og jeg? Ak, jeg er fattig som en grav uten blomster — fæld en taare for Bajazzo! Jeg er furet som en forvitret mur, og tung som det vand som graater under broen i kanalen. Kast en rose fra balkonen, signorina!»

Ja, han klaget, Bajazzo. Men pludselig slog han om.

«Æter og luft og brændende lava! Du ler — du vover haane min smerte! Aa, jeg springer som en bombe, jeg gaar tilveirs som en raket! Sanden brænder jo! Jeg tørster, jeg forsmægter — der er hul i mit hode!

Ildrose, ørkenblomst! gi mig et kys! Et kys, cara mia! Jeg elsker mer end alle. Jeg fortærer av min elskov, av en flamme som isner — en kulde som gløder! Jeg maa dø!»

Han var den herligste nar som levet. Der

laa han paa knæ og efterapet helten i de store stykker paa teatret. Haha, se en dverg med heltemanerer, hør de store ord i krøblingens mund! Bravo, bravo, bajazzo! Og man kastet nøtteskal og farvede baand til Pjerrot og gav ham en krans av vissent løv til hans pjuskede haar. Og man ropte:

Ringle, rangle, bjældemand,
ingen rangle kan som han!

Men Pjerrette hun bøiet sig ned, bøiet sin lille elfenbenhvite marionetfigur, ja bøiet sig over narren og gav ham et kys av sin deilige mund. Det var som et aandepust, saa hastig og flygtig, i næste øieblik lo hun langt borte.

Men Pjerrot blev yr og vild av glæde og fryd, og han ropte, mens han red omkring paa sin kjæphest:

«Gi mig din rose, din rose, cara mia! Jeg, Pjerrot, din puklede tjener, er din helt. Haha, jeg rider omkring som en brændende fakkel. Min ildhest stiger tilveirs! Avanti, cavallo celeste, avanti!»

Hele cirkus jublet mot Pjerrot den aften og lot det regne med blomster og confetti til den halvgale krøbling. Hvem var vel saa komisk i sin glæde, saa malerisk i al sin hæslighet? Han var et stykke for sig. Men Pjerrette tok sin rose og trykket den mot sin røde mund og kastet den hen til narren.

Da sprang han op med et skrik, en seiersstolt

og vanvittig latter. Han gjorde sit vante luftsprang og grep rosen høit oppe i luften, — men faldt ned og brækket sin nakke. Det var Pjerrots ende. Han snublet over sin egen kjæphester. Han hoppet for høit. Saa laa han der, narren blandt alle narre, helt dækket av cirkussand og confetti og fulgt av en brakende latter. Man tok jo hans død for hans lystigste paafund!

Under narresang og bjældeklang, hei ringle, rangle, bjældemand, skar den døende Pjerrot sin sidste grimace — eller var det et smil? — et smil som et grin over en kridthvit, koparret maske? Hør han hvisket —: «Avanti, cavallo, avanti!» Sikkert tok han himmelparten i et eneste sprang for at fange den røde rose til Pjerrette. Og saa red han i triumf, den puklede helt, ind i narrenes paradis.

... siner til ældste herre, der er en høvding i byen, og han har ikke fået et godt liv. Han er en god mand, men han er ikke meget tilfreds med sit liv. Han er en god mand, men han er ikke meget tilfreds med sit liv.

STØTTEN.

En stor maestro hadde mistet den han elsket og hans hjerte var fuldt av sorg. Ja, han sørget, sørget. Hans smil visnet bort, fordi hans tanker hang ved et lik, det bleke syn jog hans glæde paa flugt. Den kolde gravsten hadde kjølet hans blod og gjort ham gammel og træt før tiden. Maestro tænkte bare paa døden.

Hele byen hadde sorg med maestro. Venedig hadde mistet den vakreste juvel i sin krone, for maestro var større end alle.

Der laa tyngsel over byen. Man hvisket sammen paa caller og stræder og turde ikke le, og man sang ikke høit, naar gondolen gled forbi hans palazzo.

Der var jo ingen som maestro. Han hugget monumenter og støtter til alle deres døde. Adelige familier og doger og fyrster ga han gunder i marmor — i marmor blir jo gunderne hugget, — men de unge som døde fik engle med vingerne hævet til flugt, vingerne saa lette, skjønt

hugget i sten og länket av den tunge granit. En hel verden var maéstros. Som en hedning digitet han om guder, ja om himlen og englenes lek mellem skyer. Han lot saliges smil faa liv i den døde sten — se, der stod hans støtter i evig glæde over grave — og han fængslet den flygtigste drøm med sin meisel. Han tryllet vaaren frem av granitens forstenede vinter, han lot leende piker danse frem av dens nat med armene fulde av blomster. Han skapte en Maria i brændende bøn av den kolde sten, og det slør av bronce som han slynget om den knælendes hode var bløtere at se paa end silke og flor. Man kom fra fjerne land for at se maestro og hans verk. Der var ingen som han.

Men nu sørget den store maestro. Han var som død for dem alle. Han sat der sortklædt og stum i sin have, som en drømmer fra dystre tider. Hans terrace bak huset var den vakreste i verden, sikkert vakkere end paradisets have. Der var blomster med farver uten navn, blomster med blade som sommerfuglvinger. Selve luften var fyldt av den svimlende sødme fra det tapte paradis. Og maéstros palads var saa rikt som en fyrstes. Der var brede trapper og en pragtfacade med gyldne figurer i gavlen. Men hvad hjalp det vel maestro? Han kunde ikke se, at roserne blomstret, for kransen var visnet paa hans elskedes grav. Og han kunde ikke se at han bodde i et slot, for alle hans

tanker eiet rum i en kiste. Sommeren var over og verden som død for maestro.

Men saa hændte det en dag, at den store maestro vaagnet op av sin dvale og begyndte at arbeide igjen. Merdita løp gjennem haven, Merdita som blanket alt kobber i hans hus, og hvis fletter skinnet med metallets brunrøde glans, den leende, brune Merdita, den fattigste av alle i hans hus. Hun vilde fange et insekt med glinsende vinger og hun løp og lo, mens hun strakte begge armene i veiret. Da vaagnet maestro. Det var jo den døde han saa. Saan løp ogsaa hun gjennem haven. Hun plukket blomster mellem stene og i sprække i muren og hun satte kongelige roser i sprukne lerfat paa den laveste terrace. Hun løp ogsaa dernede mellem pinjer og palmer for at fange et insekt med glinsende vinger, mens hun strakte begge armene i veiret.

Maestro fik det pludselig travelt med hammer og meisel. Synet av den brune Merdita bragte billedet av den døde saa klart for hans øine. Tiden skulde ikke faa visket det ut av hans erindring, mørket skulde ikke faa stjæle hendes træk. Han vilde hugge hendes støtte med Merdita som model. Den skulde tolke hans sorg som aldrig kunde dø, men vilde leve like ung og frisk til hans sidste dag. Han kunde ikke elske nogen kvinde efter hende.

Han stod der het av iver og begeistring. Støtten skulde bli et uforlignelig verk — et

mesterverk, store maestro! Et sørgeomument, hvis make ingen hadde set, et uforligneelig minde om hende, som døde. Maestro kom tilbake til livet igjen. Hans øine fik glans, det røde blod kom igjen i hans kinder og han stod der spænstig og rank som før. Det var jo herlig at leve! Han hørte fuglene synge og han kjendte den svimlende vellugt fra roserne i haven. Solen trængte gjennem pergolaens løvverk, saa lys og skygge lekte rundt om Merdita, som stod der med armene strakt op mot de drivende skyer. Det var sommer! Han følte han var ung, hans haand var fuld av evner og kræfter — og han smilte. Sit mesterverk vilde han skape! Hun skulde mindes til evige tider, den døde.

Men da støtten var færdig, var der intet som mindet om hende han elsket. Det var Merdita han saa, Merdita, Merdita, i holdning, i uttryk, i form — hendes spænstige krop, hendes lette fot, den leende, brune Merdita.

Da knuste Maestro støtten mot muren og jaget Merdita bort fra sit hus. Han vilde vise, han var bedre end de andre i byen, alle de smaa som ikke kunde sørge. De fulgte de sorte gondoler som til fest, klædt ut i de dødes smykker og stas. I det festlige gravøl blev sorgen glemt! De kastet blomster paa kisten før graven var kastet og glemte den døde før roserne var visnet og jorden sunket over laaget. «De dødes ø» derutenfor byen fik altid

være ene med sin sorg. Se, den samme aften
sang de lystig paa piazza:

I den grønne skov gik Jannina glad,
gik Jannina glad.

Hun pyntet sit haar med blomster og blad,
med blomster og blad.

O Fiesole!

Nei, hans sorg var en anden. Den var
uten bund som det sorte hav, uten tanker, uten
øine og forstand, og den var evig som Lidoens
bølgeskvulp.

Saa stængte han sig inde i det skumleste
kammer som fandtes i hans hus — en kjælder,
hvor en fyrste engang sat fangen og græmmet
sig langsomt tildøde. Der var støv overalt og
spindelvæv i alle kroker, men taket var skraan-
net av ælde og luften tung av haabløse
drømme. Her lekte ikke sol gjennem løvet,
ingen roser vilde faa ham til at svimle. Her
var ingen Merdita, som forvirret hans tanker
og syn. Her var gravkoldt og mørkt som i
krypten under kirken. Her kunde han vie den
døde sine tanker.

Ute var det fest. Venedig var et under at
se til i sin karnevalsdragt. Byen med det
tusenaargamle, dødstrætte ansigt var blit-
ung paa en eneste nat. Den laa der rødmende
i skjæret av de brogede lykter og lampetter
og speilet stolt sin pragt i kanalen — Venedig,
Adrias dronning. Det glitret i det skjælvende

vand. Den laa der prydet med smykker fra de rikeste provinser og med egte perler fra havets dyp. Den var ung og letsindig, den lekte med de røvede juveler i sit fang og vippet med en falden fyrstes krone paa sin fot.

Ja, ute var det fest og alle gik til karneval og liv, bare maestro sat i fængslet i sit hus og arbeidet paa sit gravmonument. Til selskap hadde han valgt sig den hæsligste dverg i Venedig. Det var en krøbling som spilte paa fløjte. Han stod ved Calle Traghetto og blæste sine gamle melodier og viser, og det lød saa bedrøvelig, at folk maatte graate, naar de kom der forbi. Han stod der morgen og aften, i regn og i blæst, og damerne kastet penge i hans bulede hat.

«Spil om sorgen», sa den store maestro, «for jeg er bedrøvet!» Og dvergen spilte. Han kjendte saa godt til sorgen. Et misfoster var han, med krokete arme og puklet ryg. Himmelene maatte vel graate, da han fødtes. Hans øjne var sure, hans smil var skjævt og en ape var hans eneste ven. Ingen hadde glattet hans furede pande eller kysset hans hæslige mund — bare hundene slikket hans saare ben. Han var en liten dverg med et oldingeansigt, han skræmte barnene bort, hvor han kom. Ingen var hans far og ingen var hans mor — ingen stod den hæslige krøbling nær. Hvem kjendte vel bedre til sorgen end han?

Og han spilte. Han hadde ingen tanker og

ord, men det var som hans toner talte — og paa et sprog som var fremmed for ham selv.

«Sorg» sa hans toner, «dine veie er tunge at gaa. Taareveie mot kapeller og grave — blodstier fra de trange caller — lange trin gjennem ørkenens sand. Dine veie er tunge, men trygge at gaa, de fører mot den evige hvile.

Sorg, sorg, man kan ældes i din favn og ens haar kan bli graat ved dit bryst. Du er gammel, gammel, og glæden er ung. Du er som oldingetanker til ynglingens lokker, som et kynikersmil om en barnemund. Du er gammel og glæden er ung. Men dit øie er trofast, det sviker aldrig og glæden er som et lunefuldtt barn.

Sorg, den som kjender dit favntak er blit klok. Det kan være som et flammende baal, hvor man brænder og lutres i røde luer. Dit skrik er avsindig, men flammerne dør og du smiler i de sluknende glør. Dit smil er tung-sindig og sødt.

Sorg, sorg, den som kjender din vei har fulgt en flod av bittert svidende vande. Veien var lang, men han fandt hvile tilslut i skogen, der hvor elven mundet ut, bak hængebirke og sørgepile, og vinden gjennem trærne var musik. Bare den som kjender den mørke flod har hørt suset fra de evige skoge — bare den som har graatt kan se dit smil.

Sorg, sorg, ja, dit ansigt er blekt og din stemme har gravklokkeklang, men din haand

kan læge og lindre og ligge lindt paa en feberhet pande.

Sorg, dine veie er tunge at gaa, men de fører mot den evige hvile. Sorg, sorg, jeg vil glædes i din favn og mit haar skal graane ved dit bryst.»

Den store maestro stod der varm av iver og arbeidet. Han lyttet til dvergens musik — og han smilte. Hør, den gamle spilte jo saa vakkert. Han lekte med sorgen som David lekte med harpens strenge. Ja, han lekte med sorgen, som bare ga ham smerte og fattigdom i gave, og hvis blomster var som sviede nesler at plukke. Se, der sat han, den hæslige dverg, som krøp paa sine knæ fra vuggen til graven og hele sit liv slikket callens støv, han som var saa kroket at solen ikke fikk varme hans ansigt, der sat han og spilte saa vakkert om sorgen. Hans mund var fortrukket til et smil og der hang en taare i det halvblinde øie. Han kjælte for sin fløite og trykket den ind mot sit bryst som var den det dyreste han eiet. Og hvordan han end spilte, kom han altid tilbake til den samme melodi:

I den grønne skov gik Jannina glad
gik Jannina glad. O, Fiesole!

Maestro lyttet til musiken. Han glemte at sørge. Han blev saa glad og saa let tilsinds. Der laa den vanskapte dverg og spilte sin

gamle kjærighetssang, mens han smilte av glæde. Og han skulde spille det tristeste han visste! Men han var vel lykkelig med sorgen.

Maestro kom i stemning. Han arbeidet i ekstase. Han saa med lukkede øine og følte med seende hænder. Han tænkte paa sommer og glæde og han tænkte paa Merdita naar hun lo. Merdita, Merdita! Ja, solen trængte gennem pergolaens løvverk, saa lys og skygge lekte gjemsel hvor hun stod, og det glinset i det kobbergylde haars.

Da det lysnet ad dag, laa dvergen og sov i sit hjørne med fløiten i armen. Han hadde spilt sin vise til han sovnet. Bare den sidste tone hang igjen og dirret i luften som mindet om noget baade bedrøvelig og glad.

Maestro saa op. Det var dag. En straale av sol trængte gjennem det lille vindu i cellen, og spindelvævet lyste som guld hvor den traf — selv støvet blev gyldent. Den skinnet ret paa maestro og hans støtte. For en støtte! Aldrig levet den døde sten som i den buste han hugget til sin elskedes minde — aldrig skaptes et gladere gravmonument. Et kunstwerk, store maestro!

Men maestro stod stum. Det var heller ikke nu den døde han saa. Det var Merdita, som hun stod der bak pergolaens løvverk. Det var hendes arme som hun strakte dem i veiret for at fange et insekt med glinsende vinger — hendes deilige hedenske hode.

Da raste maestro ikke mer. Han kunde ikke kjæmpe mot lykken og livet. Han pakket stille sammen sine saker. Og han gik op i dagen til alle sine venner, og de hilste ham med glæde. Hans gang var let, hans ansigt var lyst og han smilte til dem alle. Nu var han sig selv igjen. — Og han aapnet vinduer og døre og lot solen trænge ind i hver krok av sit hus. Og han kaldte Merdita tilbake. Den fattige pike blev hans hustru og dronning i hans stolte palazzo.

Han blev den gladeste mester av alle. Han hugget ikke længer gravmonumenter til alle de døde, men prydet torve og broer i sin by med sine kunstverk — og de var alle om glæden.

«Sorgen er kort,» sa den store maestro. «Bare glæden har evig liv. Og sorgen er fattig og gammel. Den er som oldingetanker til ynglingens lokker, som et kynikersmil om en barnemund. Nei, sorger kan dø og begraves, men glæden skyter nye levende knopper hvergang solen kommer frem. Se, der spirer de frem av den visnede stængel, den mørkne rot — der gror liljer op av de dødes ben! — Blomsterne maa vel visne, men hvert aar kommer nye skudd. Hvem kan vel si at vaaren kan dø? — Jeg elsker den døde i Merdita.»

Han hilste venlig paa alle han møtte paa sin vei. Og han lo og glædet sig ved livet med de glade. Han var jo ikke større end de mind-

ste av de smaa, som sang saa lystig paa piazza, med de dødes blomster i sit haar. Han kastet mynter fra sin sølvpong til de fattige barn ved sin calle og han betalte de unge tenorer for at synge naar de gled i gondoler forbi hans palazzo.

Hver dag kom der gjester til hans hus, hvor vinduer og døre stod aapne ut mot solen og guldamorinerne lyste i gavlen. Og der lød latter og sang fra terracen og haven, hvor de gamle ruiner var dækket av efeu og hvor de myldrende roser ganske hadde skjult hvor hans elskedes grav var gjemt.

SKUESPILLEREN.

Han stod for retten, den store artist, han skulde dømmes for mord. Han hadde dræpt Polonius paa scenen i sin rolle som Hamlet, og Ofelia, den dræptes virkelige datter, som elsket artisten, hadde gaat hen og tat livet av sig selv. Sandelig hadde Hamlet tat sin rolle for alvor!

Saa sat han der, den store artist — byens stolthet, kvindernes helt — han sat der med et ansigt saa hvitt som en maske og med sin kunstnerlok hængende bedrøvelig i panden. Han var endnu i sin dragt som Hamlet fra teatret, men kappen var flænget, hans pande var blodig fra et saar og hans hænder var bundet. Et ynklig syn! Han graat taarer av medynk med sig selv og taarerne faldt ned paa den fillede fløiel. Og han hvisket: «Stakkars Hamlet, teppet er faldt. Spillet er ute — exit Sven Stolt!»

Han saa utover salen. Han var vant til applaus i alle sine roller og nu saa han ikke engang et medlidende blik. Man haanet ham

med taushet. Da sank hans hode endnu dypere ned. Han sat der bøiet av anger og kval og sørget — sørget. Hvem var vel saa ussel som han, saa ulykkelig som han? Han hadde synet mer end nogen. Akja, han var en gudsforlatt synder. Hans vei gjennem livet, den var merket av dueller og slagsmaal, av sorg og død — lystige viser, gale historier, søvnloose nætter — det var hele hans liv, prestesøn og gudsbespotter som han var! Og nu var han morder — to gange morder! Først Polonius og saa hun! Hvor livet var trist, hvor hans lod var tragisk! Han maatte graate av sorg. Hadde han ikke faat den skjønneste sjæl? Han higet mot det gode som en hedning mot lyset, men han blev trukket ned av sit eget geni. Han var jo kunstner fremforalt. Han spilte saa godt at han glemte sig selv og levet sine roller, nu hadde han levet og handlet som Hamlet! Og han bøiet sig ned og skrev i sin hule haand: «Sven Stolt! Søn av en prest og en gjøgler — fortapt!»

Sven Stolt? Var han den unge artist med den kaate latter og det følsomme smil, artisten med de hængende lokker og rene træk som busten av en romersk Apollo? Sandelig, han visste det ikke. Han hadde spilt til han glemte hvem han var — han var druknet i hundreder av roller. Han var alle og ingen. Han saa tilbake paa sit liv og det var som det flimret for hans blik. Fester, triumfer, og roller — roller,

et karnevalstog med laante kostumer, hvor hver maske var ham selv og allikevel en fremmed. Han hadde ikke levet. Han hadde rast med Don Carlos, lidt med prins Hamlet og syndet med Franz Moor, — digt og tant hvert ord han hadde talt — hvor var vel han selv?

Artisten stønnet. Han vilde reise sig og skrike: «Dræp mig, dræp mig, saa meget I vil! Exit Sven Stolt! Jeg er alt død! Jeg har en avgrund i mit indre.»

Aa, der skulde spille et sorgmodig og grusomt smil om hans mund og han vilde si: «Jeg har ofret mig selv — ja spilt mig ihjel til glæde for hele vor by. Til tak har man revet mig tilblods. Igaar hyldet med laurbær, imorgen klynget op i et træ! Ovationer og stenkast, det er kunstnerens lod!»

Men pludselig blev han grepet af den store patos i sin tale og han fortsatte høit, med en støiende, sorgfuld stemme: «Qualis artifex pereo! Naturen hadde gjort mig til en konge blandt mænd og her sitter jeg som en ussel forbryder. En vogter er min tjener, en celle min tronsal; og en fangedragt mit kongelige purpur! For en skjæbne. — Og nu skal jeg hænges! Det blir en klingende finale til et langt og fantastisk digt — et digt saa vildt og grotesk. Men jeg ler av det hele, jeg morer mig ved tanken. Haha! Jeg kan nyde min egen død, beruse mig i mit eget gravøl. Qualis artifex pereo!»

Et skjævt og fornøiet smil skar sig over artistens ansigt.

«Et drama eller lystspil, mine herrer? Jeg skulde været fyrste, men se, min pande var for smal, saa kronen faldt ned i mit ansigt, og jeg løp for fort, saa jeg snublet i kaappen. En morsom tanke? Der er ogsaa stof til et drama: en fyrste paa skafottet, en kongesøn i tiggerens pjalter!»

Det var stille som i kirken, da artisten holdt inde. Der var ingen som lo, ingen applaus, ingen hyldest. Han saa forbausede øine, foragtelige blikke. Han hadde gjort fiasko for første gang i sit liv! Selv hans svorne veninde, den lille danseuse, sat der blek og stille paa sin plads og saa ned.

Da sank artisten sammen igjen og skjulte sit ansigt i kappen. Hvorfor spilte han mer? Heltemanerer, sceneeffekt, teater like paa dødens terskel, usselt — usselt. Han vilde ydmyge sig, krype paa knæ for dem alle, be om naade! Han var færdig. Og han bøjet sig ned og skrev i sin hule haand: «Sven Stolt, Sven Stolt, søn av en prest og en gjøgler — fortapt!»

Men denne gang fik han ikke græmme sig og sørge ifred. Man kom med utallige anklager mot ham og hobet skyld og brøde paa hans sænkede hode. Han hadde sveket, bedraget, løjet — dræpt! Raseriet grep om sig. Selv hans venner var mot ham. Og man reiste sig

og ropte: «Gjør kort proces! Til galgen med den gale artist — med lykkeridderen, kvindejægeren — til galgen med Ofelias morder!»

Men da sørget artisten ikke mer. Han tørret sine øine, og et lyn skjøt frem av deres slørede dyp. Aha, han forstod dem! Elendige pak! Han foragtet dem alle. Haanet han en ven, naar han faldt, slog han en haanden av en uven i nød, ga han en tigger en sten, naar han sultet? Hør, de ropte «løgner» og «skurk» — og de var engang hans venner. — Ha, natugler sat paa grenen og skrek, mens maanen var gul av jalusi. Han var for stor for dem alle. Men nu var det tid. Kast sten, kast sten! Det var let at haane en faldden mand.

Artisten angret ikke mer. Han kastet sin kappe og reiste sig op, mens øinene luet i det tragiske ansigt. Han stod der rank og stolt — en konge blandt mænd. Han visste han kunde herske, naar han vilde, han eiet magt over kvinder og mænd. Han hadde en feltherres hake og mund, men hans smil var en digters og drømmers, hans stemme var bløt som en amativiolin. Og han var virtuos paa en digters instrument!

Nu stillet han sig op. Hans sind var i brand, hans tanker tok flugt.

«Hrr. dommer,» sa artisten, «hør en dødsdømt, hør en ulykkeligs klage! La mig tale min sak — og døm mig siden!»

Hans blik streifet bort paa den lille

danseuse. Hun sat og lyttet angst. Aa, de store og vaakne øine — det elskelige ansigt, de bleke madonnatræk! Hans stemme blev myk.

«Jeg elsket Ofelia, elsket hende mer end min egen sjæl, ja mer end tusinde brødre. Hun var ren som mindet om min mor! Hun graat over visnede blomster og bad for dyrenes sjæl, duerne spiste av hendes haand. Ja, jeg elsket hende, men jeg viste hende aldrig min elskov — jeg bare digtet og drømte om hende jeg tilbad. Og jeg sovnet ind med foldede hænder og en bøn paa mine læber ved tanken paa hende!»

Artisten lukket øinene igjen og hans stemme blev en tilsløret hviskens.

«Hrr. dommer, jeg ser en grav derhenne ved kirken! Der blir hun sänket under blomster og sang, for hendes sjæl skal ind i Paradis. En fredlyst plet, hvor ingen sørgepil trives, og hvor sommerfugle flagrer over hendes hode — der hviler hun godt. Min verden er en ørken, uten stier og vei. Huh, de døde stene, den golde sand, som kvæler ens sukke, — bare vindene klager: Morte! Morte!»

Artisten holdt inde en stund, som overvældet av sin sorg og sine minder. Men pludselig reiste han sig op, og hans øine lynte igjen.

«Polonius, Beltzasars fætter! Hevn — hevn vil jeg ha! Er jeg en synder, er du det tifold værre. Jødetamp, dranker, gnier! Jeg er glad

jeg spiddet dig paa spidsen av min klinge —
jeg er glad jeg stak dig ihjel «som en rotte!»
Du fik hende ind paa scenen, min elskede,
min due. Hun var din datter og du solgte
hendes skjønhet for penge, Judas. Du var en
aagerkarl, som løi og bedrog. Du dynget guld-
hauge op, og sovnet med pengeposen trykket
ind mot dit bryst. Hadde du ikke nok? Maatte
du mætte din sjæl paa elendighet ved at sælge
hendes sjæl?»

Artisten stønnede og vred sine hænder:
«Skjændsel og sorg! Jeg ser hende fremme
paa scenen, — saa latterlig, grotesk — med en
krone av tidsler og torne paa hodet og med
græs og straa i sin barnehaand. For et syn!
En engels ansigt, sminket og malt, en ma-
donna i skjøgens klær. Hun kom famlende,
forvirret, og jeg saa hende snuble i det flæn-
gede slæp. Hendes øine var blindet av taarer,
men hun lo, og hun sang forfærdelige ord hun
ikke forstod: «Idag er St. Valentins dag, St.
Valentins dag.» Og jeg tænkte: De vil plette
din dragt og forgifte din sjæl. Jeg var Hamlet
og mit sind var sykt av verdens elendighet
og jammer. — Min far var dræpt og min mor
var hans morder. — Og nu Ofelia! Jeg var
bitterlig oprørt og dødsens tungsinde. —
Lotusplante, maanesjæl, du bleke barn, saa
blid og vemodig, jeg elsket dig der du stod,
elsket dig mer end min sjæl. Og mit hjerte
trak sig sammen av angst, mens jeg tænkte:

Vær ren som sne og kysk som is. — Jeg saa tusen hænder strakt ut for at ta dig. Jeg var Hamlet — husk det igjen — en stuelærd, en drømmer, og naar en drømmer skal handle, da blir det et drama. Det sortnet for mig av vrede og sorg, og jeg klemte om klingen. Jeg saa Polonius lure bak teppet, med et lyn av fryd i de listige øine og jeg hadet ham med tusen levendes had — den onde! Jeg støtte ham ned. Jeg spiddet ham mot væggen som en rotte, og jeg lo av glæde da jeg traf ham. Hvem rammet vel haardere end han? Han dræpte hendes sjæl. Hvad er værre end at dræpe en sjæl? En usling var jeg om jeg ikke hevnet, hvad han gjorde. Ofelia døde. Hun var en kuldkjær plante, en drivhusblomst. Hun visnet hen ved den første iskolde blæst. Jeg var Hamlet, jeg maatte støte hende bort: «Gaa i kloster — gaa!» Kolde og haarde ord — der skulde mindre til for at jage hende væk. Jeg saa hende ikke. Plukket hun blomster i sit vanvid, sang hun i glæde, tok hun døden for en lek? Dukket hun under med favnen fuld av roser?»

Artisten tiet. Han saa ikke længer paa den lille danseuse. Han stemme var uklar og taaerne dryppet nedad hans kinder. Han var grepet av de billeder han selv malte frem.

«Hrr. dommer, hør en dødsdømt, hør en ulykkeligs klage: Straf mig, om I vil — min sorg er større end galge og straf — men for-

døm mig ikke. Nogen myrder av lyst og andre for rov, — jeg myrdet i forsvar, dommer. Jeg elsket hendes renhet høiere end alt, jeg maatte redde hendes sjæl. Min løn er en forbryders navnløse grav. Men jeg takker min Gud at jeg rammet som jeg gjorde — jeg stak ham ned som en rotte, haha, som en rotte. Jeg er en lykkelig mand. Sænk mig bare ned og hob stene, planker og jord paa mit bryst. Jeg vil puste let under mange fot jord! Der vil gro liljer op av min synd.

Ak, hun er død — hun er død. Hvad er vel livet mer for mig. Jeg er en skygge som gaar igjen i mindernes gravgaard. Straf mig, send mig til galgen! Jeg vil dø! Jeg vil bort fra en verden av elendighet og kval. Ja, straf mig, men kald mig ikke en morder. Jeg elsket hende mer end min egen sjæl, ja mer end tusinde brødre!»

Artistens stemme brast i en hulken. Men da han saa sig rundt, møtte han bare medlidende blikke. Han saa taarer i kvindernes øine og medynk i mændenes træk. Da rettet han sig stolt. Aha, han hadde ikke mistet sin evne til at herske, seiren var hans. Han smilte. En forbryders fantasi og en digters sjæl, det hadde han jo faat. Maatte han ikke bruke sin magt?

Det var en underlig rettergang. Ingen vilde anklage, ingen vilde dømme og folk stod og graat. Man saa med medynk og blind beundring paa den store forbryder.

Bare den lille danseuse saa bedrøvet paa artisten, og hendes blik var saa talende som ord: «Jeg ser gjennem dit spil, jeg forstaar dine fagter. Det er løgn og digt hvert ord du har talt!»

Det blev en rettergang ingen kunde glemme. Den endte med at fangen blev hyldet som i en av sine glansfulde roller paa teatret. Man jublet mot den store artist; og dommerens stemme druknet i larmen. Man krævet frihet for fangen, frihet for Sven, den store artist!

Men artisten forstod det blik som den lille danseuse hadde sendt ham. Han blev blek igjen av anger og av sorg og hans øine blev store som i angst. Han angret, ja han angret! Han vilde gjøre det hele om! Han ville bytte triumfen med fængslet. Han hadde myrdet i ondskap og had og nu kastet han skylden paa den døde, paa en fattig jøde og artist, som var ensom som ingen anden i byen, — en særling, tungsinlig og taus, en kneipernes skyggegjest. Hvem var vel saa fattig som han? De kristne tok hans ære og navn og stenet ham med hadefulde blikke. Og de rev hjertet ut av hans levende krop. Jessica, hans Jessica! Den fredelige mand var blit en Shylock i sin vrede. Aldrig hadde et menneske truet saa voldsomt, med en klang av det gamle testamentes vilde urkraft: Raka, daare, jeg vil hevn! Over det døde hav flyr der ingen fugl, i ørkenen gror der ingen blomst! Korset er

tvedragtens tegn, er ufredens blodige merke!
Far mot datter, datter mot far! — Hadde han ikke elsket saa høit, vilde han ikke truet saa vildt. Jessica, hans Jessica!

Artistens hode sank ned mot hans bryst. Hán rystet og skalv. Hvem var vel saa ussel som han — saa ussel, ussel. Han hadde dræpt den fattige jøde, fordi han hadde sveket og bedraget hans datter og frygtet hans hevn. — Han var bare en forbryder som frygtet for straf, en skjælvende synder, som trak uskyldskappen paa. Usselt, usselt. Hvor han angret, han angret!

Han reiste sig pludselig op. Hans kinder brændte som i feber, og hans stemme var hæs av iver.

«Hør,» ropte artisten, «jeg vil være en mand! Jeg har løiet! Jeg er en morder — to gange morder! Jeg vil lide min straf!»

Men hans stemme druknet i leverop og jubel. Man hyldet ham og bar ham paa guldstol. Han var dagens helt, der var ingen som han! Leve Sven, den store artist!

Da spilte et gammelt smil om hans læber — et ubestemt, flakkende smil. Han trak skuldrerne op til et træt, likegyldig laissez-aller. Det var til ingen nytte hvad han gjorde. Ingen kan kjæmpe mot sin skjæbne. Der var ingen som forstod ham. De jaget ham bare mot hans egen ruin. Han lo. Det var rigtig, han var jo ingen, alle eller ingen, han var død.

Han var bare en artist, som spilte sine roller.
Og ovationer og stenkast, det var kunstnerens
lod.

Det flammet op i hans øine og han kastede
sin kappe i veiret. Han skrek høiere end alle
andre, men ingen hørte hvad han sa: «Her
er jeg, Sven Stolt, lystige viser, gale historier,
søvnsløse nætter. Her er jeg, kom an! Vin
paa bordet og spilkort frem, jeg spiller om
min sjæl. Sorg og død, og dolk og duel og
mord — to gange mord! Jeg er likeglad!»

Han blev baaret ut av en hujende, jublende
skare, — og den aften sov lovene i byen!

Glemt var hans brøde og glemt var hans
sorg. Den fredsløse jøde fandt vel fred i sin
grav! Spillet var ute og teppet faldt — og
blomsterne var alt visne i Ofelias hænder.

DIGTEREN.

Han sat ved sit vindu og drømte, mens han klimpret paa en mandolin med farvede baand og med indlagt bund i falmet florentinsk mosaik. Solen gik ned og det skumret i hans stue. Han sat og digtet og drømte, mens han stirret mot trærne, som stod sorte mot afte-nens himmel, og spilte paa det gamle instru-ment. Han spilte ingen lystige sange og ikke den sidste smeltende «air», men de gamle viser med vemodige omkvæd: «Ingen har jeg elsket over hende!» og «Den sorgen glemmer jeg aldrig.» Han kunde først digte, naar det skumret, bare mørket med vemodig-tungs-in-dige tanker kunde sætte ham i stemning!

«Melankolia» døpte han sin muse. Hun kom til ham hver aften og satte sig i karmen ved hans vindu, og naar maanen kom frem, da sat hun der og smilte ganske blekt i det usikre lys. Da var han lykkelig, poeten, da kunde han digte. Da følte han at han kunde anslaa strenge, som vilde faa menneskenes hjerter til at bæve. Der var ikke tvil i hans sjæl: han

var et digtergeni! Nordlyset hadde lekt ved hans vugge! Han vilde skrive et verk om menneskenes liv og verket skulde hete: «Sangen om sorgen». Lykken — hvad var vel den? Hvem kunde stanse en fugl i flugten eller gripe skyen høit oppe under himlen? Nei, lykken var et lunefuldt barn, men sorgen var som menneskets skygge som det aldrig blir kvit. Hver blomst paa jorden var grodd op over grave, hver smilende plet gjemte minder om død. Men hvad var livet uten sorgen? Hvad var dagen uten natten som bakgrund? Hvad var et landskap uten skygger? Sorgen ga farve og tone.

Aa — han vilde digte, digte. Han vilde la fakler lyse paa sin vei og tænde evige stjerner paa sin himmel. Han vilde male naive legender med de ødsleste farver — og med de enkleste strøk skape billeder man ikke glemte — billeder i rædsel og skjønhet, i taarer og blod.

Ruiner hadde han set, næsten dækket av ugræs og vissent løv. Der laa stumper av farvet glas, en helgen med kronen langt borte fra sit hode, et crucifix med armen op av en grus-haug. La misére — misére, forgjængelighet og støv! Og han digitet. — Han saa et palads tynge jorden med sin vekt av marmor og granit, mens dets taarne raket op imot skyen. Himlen hang der mørk som av tyngsel og sorg, men ogsaa gylden som av drømme og

syner. Og ved portalen stod en lykkegud i bronce og strødde blomster foran fyrsternes palads. Men inde hang roserne tunge av vel-lugt, duftende vande plasket i de store skaale av klar alabast, der var sølvfisk i kummen og bak farvede ruter saa man fangne fugle i bur. Men langs væggen stod støtter av helgener og engle som i stivnet rædsel over menneskenes synder. En feberhet, brændende lek var livet i paladset. Man danset over løngange, smut-hul og fængsler, danset til lyden av fangnes støn — et smil kunde være skarpt som støtet av en klinge, kysset paa et kind betyddet ofte en dødsdom. Til toner av clavicembalo og luth danset de alle sin undergang imøte. Hvad hjalp vel lykkeguden som stod der i portalen? De blomster han kastet var tyngre end stene. Men livet var en lek. Fyrstinden drak gift av et gyldent glas og sovnet i sin silke og da-mask, fyrsten smilte paa skafottets nederste trin, og pudset et støvgran av sitærme, før han la sit hode paa blokken. Og nu strøk vinden gjennem vissent løv og ruiner, hvor paladset hadde staat. La misére overalt, tung-sind og mørke, det var livet.

Digteren drømte og saa syner. Hvad gjorde det om ingen vilde læse hans vers eller trykke hans romaner? Det geniale blir saa sjeldent forstaat. Han var den store, ensomme digter, som stod for høit og for fjernt til at naaes av mængdens hyldest eller haan. — Han sultet,

han var fattig. Han klattet ned sine vers paa mansjetter og blade, men naar han frøs, da brændte han dem for at skaffe sig varme. Han drak billig absinth for at glemme sin sult. — Men han var lykkelig med alle sine sorger, han elsket sin Melankolia. Han skrev om halvglemte minder og sunkne grave, om død og glemsel og sorg, — men han smilte fornøiet, mens han skrev. Han var lykkelig, poeten.

Da hændte det en sommer at den store digter blev forelsket. Han mistet sit hjerte til en fattig og døende pike — en skygge av et menneskelig liv. Han hadde set hende komme og gaa hver dag med skinnende, nystrøket tøi over armen, men han hadde aldrig lagt merke til hende før. Han saa først hun var vakker og ung, da hun blev syk og holdt paa at dø. Hendes øine var mørke og fjerne med vipper som skygget for blikket, hendes stemme var bare en hvisken. Og naar hun smilte var det blekt og halvveis som i drømme — sikkert hørte hun søvnen og døden til. Hun lignet hans Melankolia.

Digteren sat ikke længer alene paa sit kammer og digitet og fablet. Mandolinen med de farvede baand fik hænge støvet og urørt paa hans væg. Han skrev ikke mer og lot «Sangen om sorgen» gulne i sin skuf. Han glemte sin muse. Hun begyndte at tape sin charme. Øinene blev matte og kinderne hule — og til-

sidst en aften gled hun lydløst bort. Han syntes det lød som et suk gjennem trærne, da hendes graasorte slæp forsvandt gjennem grinden.

Nei, poeten skrev ikke mer! Han kunde ikke tænke paa andet end sin elskov. Han plukket blomster i haven, de myldret jo frem overalt, selv mellem stenene og singelen paa veien og i sprækkerne i muren rundt huset, — se, der hadde en rosenbusk kløvet en plate av sten, — og han hadde aldrig lagt merke til blomsterne før! Nu plukket han dem sammen i buketter og bandt stumperne sammen med farvede baand og ga dem til den syke.

Han sat ved hendes seng og holdt hendes hænder i sine. De glemte hun bare hadde en eneste sommer at leve. De glemte høsten og døden. De saa ikke dagene blev korte efterhvert. Han sat og digitet og fortalte for den syke, om lande han aldrig hadde set og om folk han ikke kjendte til. Han hentet frem sin gamle mandolin og sat og lekte med ord som han prøvet sætte sammen til melodierne han klimpret.

«Kjender du Nizza? Nizza adorata. Blaa violer og kurrende duer — roser som blomstrer ved juletid. De hvite vand plasker i kummen, insektet svæver med guldstøv paa vingen, men pinjen staar og tænker bare paa sig selv og tier med alle sine sorger. Fagre syner og salige drømme. Hver dag en øiets

fest, hver utflugt et smilende minde! — Carnevale hver nat. Gitana danser i sølvsko paa pladsen, svinger med sjaler av spundne silke, vævet ind med guldtraad fra Florenz. Dans til stenene gløder og stjernerne daler i natten, til ens blod er i brand og dolkene lyner — carramba! Pladsen er slibrig av blod og Gitana ler. Addio carnevale — oh, addio carnevale!» Den syke forstod litet av alt hvad han sa, men hun smilte, mens hendes øine hang ved hans læber. Men naar mørket faldt paa, saa hun angst ut i haven. Skyggerne laa tætte og tunge mellem trærne. Var det høsten som kom, høsten og døden?

Da tok digteren Nanette i sine arme.

«Lille Nanette,» sa den store poet, «lille Nanette, min skumringsblomst, du er en plante som har vokset i skyggen, derfor mangler du farver og liv som de andre. Men jeg vil digte liv i den falmende blomst og glød i det bleknende blad. Du skal leve, Nanette! Jeg vil stjæle fra natten det lys den tok og fra mørket de farver det ranet. Du skal ikke dø! Jeg vil holde tiden fangen i sin flugt, jeg vil tvinge solen til at varme!»

Saan digitet han, poeten. Det var let at male taket fuldt av drivende skyer, og faa blomster og trær til at skyte knopper paa væggen. Det var let at saa frø i drømmenes land. Men søvnen selv tok Nanettes smil, tusmørket skjulte

hendes træk — og digterens sang den endte i et suk.

Sommeren blev kort for den store poet. Høsten kom tidlig og Nanette maatte dø. Hun hadde levet en tid paa solluft og drømme og i glansen av et par mørkebrune øine, men nu var sommeren forbi. Det mørknet, og ute faldt bladene av trærne.

Digteren saa høsten komme og blev grepst af gru. — Nanette — Nanette! Han vilde stanse blæsten gjennem haven, han vilde binde bladene fast! Han saa sig syk paa de gulnende trær. Der kom vinden igjen! Den kom med en duft av halvaapne grave og visne kranse fra de døde — der var en kirkegaard like ved huset — og han syntes luften var tung som ved en overlæsset baare.

Digteren stod og stirret gjennem ruten. Han syntes et gjenfærd lusket mellem trærne og plukket de skjøreste blomster han fandt. De visnet for gufsen av hans aande. Digteren knyttet sine hænder og truet: «Vil du gaa, din gustne gravhelt, la være min eneste blomst!» Men da føk der en iskold vind gjennem haven og bladene drysset. — Høsten var kommet for alvor, med skinngrende farver og med vinløv saa rødt som blod ved hans hjem. Og bladene hvirvlet i luften — gulrøde, dyp-røde, rustgule blade, som kom allesteds fra, fra øst og fra vest og høit oppe fra luften — selv himlenes have var vel vissen.

Nanette var ræd for mørket og hun graat av angst for at natten skulde komme. Saa tændte digteren sin store kandelaber og lot den lyse paa chatollet ved sengen. Men Nanette saa ikke et eneste lys — det mørknet i stuen for Nanette.

Nanette var ræd for kulden. Hun laa der skjælvende og hvit, mens ovnen brændte rød. Han varmet hende med sjaler og tepper, men hun rystet av kulde. Stakkars Nanette, hendes egen varme var ved at dø ut.

Vinden tok i det gamle hus og det ulte i hjørner og sprækker. Da skrek Nanette.

Hun visste at døden vilde komme, nu maatte hun bort. Men hun kjendte ingen vei. Hun hørte bare vinden som ulte og pep — og trappen var mørk og fuld av rædsler. Hun kunde ikke gaa, hendes føtter var lamme, og hun kunde ingenting se, hendes øine var blinde, hendes famlende hænder fandt ikke længer nogen støtte.

Hun var fattig, Nanette. Hun kunde ikke læse og skrive og kjendte ikke den hellige skrift. Digteren var det eneste lys i hendes liv, han hadde smilt og været venlig mot den syke, men hun hørte ikke længer hans stemme og hans træk forsvandt ogsaa i mørket. Bare vinden pep, natten var sort — og Nanette maatte ensom avsted. Da skrek hun i dødens angst. Aa Gud — hvem kunde hjælpe hende nu?

Men digteren tok Nanette i sine arme. Han vilde holde natten og mørket borte fra den syke og skjærme hende for dødens gru. Han la sit ansigt til hendes og hvisket ind i hendes øre. Han vilde digte for Nanette, digte og fable, og mane billeder frem med farver saa sterke at mørket maatte svinde, — han var jo digter — en evighetsdigter — et digtergeni. Nordlyset hadde lekt ved hans vugge. Han hadde jo fundet en ny melodi. Det var «Sangen om sorgen». Nu vilde han vælge strofer og vers av sit udødelige verk.

Han pustet dypt og saa langt ut i rummet. Men det merkelige hændte, at da han skulde til at digte for den syke, da fandt han ikke ord.

«Sorgen er skjøn,» sa den store poet. Men Nanettes kinder var hule av sygdom og hvite av angst og taarerne begyndte at svi i hans øine. «Likesom natten har evige stjerner,» sa poeten. Men det sidste lys var slukket for Nanette og hendes hænder famlet efter støtte. Da blev digteren blek. Hvor var alle hans vakre vers? Sorgen ga farve og tone, hadde han sagt, likesom et landskap maa ha skygger, en dag maa ha aften. Et liv uten sorger var et ubeskrevet blad og dagen var vakrest naar skumringen kom. Døden som den bleke og gustne skræk hadde han dræpt med sine ord og lagt den i sin grav med en tale av glansfulde vers.

Saa rettet han sig op.

«Der fins ingen død,» sa den store poet,
«ingen død — — Nanette — — Nanette — —.»
Men da døde Nanette.

Digteren sat igjen paa sit kammer og spilte
paa mandolinen med de farvede baand og den
indlagte bund i falmet florentinsk mosaik. Og
Melankolia sat igjen i hans vindu. Men hun
var ikke længer yndig og ung. Hun lignet sin
mor, fru Sorg, og hun kunde ikke længer sætte
ham i stemning.

Han skrev ikke mer. Han brændte alle sine
manuskripter og blade og sit store epos:
«Sangen om sorgen». Melodien var falsk.
Sorgen var uten skjønhet og smil og dens
stemme saa hul som vinden der pep omkring
huset. Hans digt var bare ord — taakedrømme
og feberfantasier. Hvad kjendte han vel til
menneskenes skjæbne og liv? Han kjendte en
fattig pikes sygdom og død og sin bitre sorg ved
hendes kiste. Men selv til den enkle sang
fandt han ikke ord. Han var ingen digter og
intet geni. Han kunde ikke skrive. Og han
sat og klimpret paa sit gamle instrument og
saa tungsindig ut i den høstlige have.

LYKKENS LAND.

Kongen holdt fest paa sit slot. Han sat der ung og rank paa sin tronstol og saa ut i sin sal, som var prydet med skatte fra rike provinser og med kunstverk fra fjerne land. Væggene levet i de tunge gobeliner og i broget byzantinsk mosaik og fra taket smilte Tizians engle. I en niche stod en støtte av Madonna, tusenaargammel og evig ung, i sin glorie og helgenglans, og ret over hang det kostelige speil fra Venedig, hvis bund var malt av en udødelig mester. Ved taflet glitret det av sølv og krystal og man drak vin av smaragdgrønne glas, hvis reflekser kastet bilder i snoet, snørklet arabesk over duken. Mellem fyrster og stormænd sat de adelige damer, stivnet i silke og tyngt av smykker og lo bak sine vifter av elfenben og flor. Kongen lyttet til toner av cymbal og fløite, slaviske sange og zigginermusik til bakkanters og bakkantinders lek i hans sal. Hans øine glødet av eventyr og vin. Nu ropte gjesterne «vivat» og

«eljen» for kongen, og en digter kom frem og sang til hans pris.

«Du er gudernes yndling,» sa poeten, «du er lykkens kaarne — kongen i lykkens land. Dine akre flyter av melk og honning, solen staar stille i dit rike. Se, den glitrer i de tusen spir i dine byer og flammer i de helliges ornater, naar de drar paa valfart til Loreto for din helse. Folk hædrer dig med fakler og brændende kjerter. Du er «den eneste», «le bien-aimé». Hvem er vel lykkelig som du?»

Men da blev kongen taus og han saa ikke op. Han sat der blek og forpint med kransen hængende i panden. Lykke! Hvad kjendte han til lykke! Han hadde smakt alle livets goder og glæder, men han kjendte ingen lykke! Han hadde festet og feiret, som en kristen hedning, en drukken asket, men han var aldrig tilfreds.

Han saa mørk ut i salen. Roserne var visnet, vinen laa rød som blod over duken, hans gjester sat i halvdøs ved hans bord. Han saa kvinderne som de var: synderinder med himlen i øjet. Han saa deres smil som var falsk bak pudder og sminke og de hæslige fauner paa deres vifter av elfenben og flor. Og han saa de forvrængte billede i speilet fra Venedig: englenes smil som satyrgrimacer, Madonna som et avgudsportræt. Der lurte død og vanvid i hans sal! Han hørte musiken som en fjern og træt melodi, og han svimlet av

duften fra de falmede blomster. Han var syk av sin fest.

«Lykke! Hvad kjender jeg til lykke?» sa kongen. «Himlen har sine evige stjerner, men lysene vil snart slukke ut i min sal og mit palads sovne ind i et hedensk, tungsindig mørke. Bare de malte engle paa skyer i taket er himlen over min trone. Jeg kjender ingen lykke — intet lykkens land, Utopia.»

Og han slængte fra sig sin kongelige kaape, brodert med de gyldne stjerner og sole og gik ned fra sin tronstol. Han gik ut i sine haver og ingen fik følge. Han flakket alene omkring. Han gik forbi lunde saa tause som natten og saa mørke som laa de og ruget paa en sorg, og sjøer hvor vandliljer nikket ogsov — forbi bække som klukket og lo over stene blanke og sorte som lava, som øine med en havmands fugtige blik. Maanen kom frem og vinden blæste et rosenblad paa vandet, mens bregnerne løftet sig i angst — idyl! men kongen var blind. — Han gik forbi sine støtter **av** fremmede guder, som lyste hvitt mellem trærne. Der stod en Venus i en have **av** pinjer og palmer og med blomster i sin alabasterhaand, en Hermes med veke træk, med bøiet hode og lotus i haaret, og en Amor som lo med sine blindedede øine mot himlen. Hvad hjalp det at bygge altre til ukjendte guder? Intet offerbaal bragte varme i stenen, ingen bønner bragte liv i deres træk. — Kongen

hadde latt helgener begrave i haven forat de gulnede ben skulde kaste sin martyrglans over slottet. Nu trampet han paa det hellige grønsvær. Hvad hjalp vel de messer han lot læse? — Han gik hen til sit kapel i et hjørne av haven. Der stod en støtte av en lidende Kristus med taarer av granit paa sit ansigt og med en tornekrans trykket ned over hodet. Der faldt kongen paa knæ.

«Livsprins,» skrek han, «livsprins, solgud! Gjør et under! Jeg forgaard.

Du har vundet over døden, du har aapnet paradis. Vis mig den gyldne port, vis mig det salige land! Du har lovet lykke til alle som tror. Jeg tror, jeg tror! Gi mig Utopia, lykkens land!» — Der laa han, herskeren over rike provinser og byer og tigget om lys i natten, ja om bare en liten stjerne i sin haand! Han tryglet og bad og sovnet tilslut med en trusel paa læben, men med armene slynget om støttens fot.

Det saa ut som kongens bøn blev hørt. Der kom en fremmed fyrstinde til hans hof, fra syden kom hun, fra Granada, Andalusiens perle, den hvite by mellem floder og bjerge. Folk stod stille og stirret hvor hun kom. Ingen hadde set en prinsesse som hende. Hun kom vel like fra eventyrets land, eller fra dronningen av Sabas mørkeblaa skog. Hendes øine var mørke av venten og undren og dype av drømme, og der var skinnende stene i hendes

natsorte haar. Men hun ga mynter fra sit belte til de fattige folk, hun smilte til de simpleste pager og kysset krucifixet paa sit bryst. Og da hun kom ind i hans palads, faldt en vanskapt hofnar — en krøbling blind av beundring og beruset av drik — den arme, han faldt ned fra balustraden og plættet hendes dragt med sit blod. Da lo vel hans hof til et skuespil saa blodig og bizarre, — men han fik ligge og dø, den fattige nar, paa et guldindvirket, blomsterstrøet slæp og med hodet i en kongedatters arm!

Kongen elsket den fremmede fyrstinde. Han elsket hende mer end sit rike og land og mer end sin kongelige krone. Ja, han elsket, elsket! Den gyldne port var fundet tilslut — kjærligheten var lykkens land. Hendes jordiske arme var hans paradis. Hvorfor hadde han higet mot Utopia, langt ute i det blaau?

Han lot støtten av Kristus bekransse med roser, og passionens røde blomst lot han gro om dens fot som et blodig purpur. Kristus var jo kjærlighetens gud! Madonna selv, o caro mio ben! Madonna selv var en silkeklaedt og perlesmykket brud.

Men kongens glæde blev kort. Der kom en pest over landet og prinsessen var den første som døde. Hun laa der hvit og kold i hans pragtsal paa slottet. Der var røkelsesduft og likklokkeklang og presterne bad og nonnerne

sang: o miserére, misericorde! Hun laa der død mellem levende blomster og med friske liljer i sin haand. Hun laa med lukkede øine mot sommerens lys, blind for dens skjønhet, døv for dens sang, o miserére, misericorde. Han fik vel strengene stemt, men aldrig høre musiken. Der laa hun beskyttet av en Amor med hængende vinger og dækket av et stjernestrøet flor. Det var alle hans drømme som laa lik og stjernerne som var faldt fra hans himmel. Det var hans lykkes land, Utopia.

Kongen sat og grublet og sørget i lange nætter og dage. Ingen fik ham bort fra den døde. Han saa skyggehænder om visnede blomster, skyggehænder, o miserére — han saa et skjønt maleri ligge herjet og falmet, en dødningemaske, som smilte uten læber, et gjenfærd smykket i krone og slør. Ingen synd hadde furet hans elskedes pande eller herjet hendes træk, men nu var hun død og han kjendte hende ikke mer. Bak det stjernestrødde flor saa den unge konge et hæslig bilde av sin avgud.

Kongen var syk. Det blev stille paa slottet og man hvisket sammen hvor han kom. Han forlot sine venner, han glemte sine pligter og streifet hvileløs omkring i sine utdøde haver, — mellem de stængte templer og frosne gudinder.

Sommeren var over og vinteren kommet. Hans lysthave var ikke mer. Blomsterne var

visnet, bækken stod stille og sjøerne laa hvite
av frost som lukkede øine. Og gud Amor stod
og frøs, med sne paa de nøkne skuldre og
med blomster av is i sin barnehaand, mens
sneranunkler dækket passionens blomst og
isliljer grodde paa ruten til kapellet.

Kongen gik og stirret. Hans hænder var
blaau av kulde, men hans tanker var som hid-
set i feber. Han saa syner. Poplerne stod der
i række og rad og skinnet som søiler av perle-
mor og sølv. Det var portalen ind til de dødes
land, hvor mispler og palmer stod tunge av
sne — som aander der holdt fest i sit likskrud,
de døde holdt bal-macabre i hans haver!
Alting var dødt, bare døden hadde liv. Og der
stod hans brud, i krone og slør, saa fjern og
skjøn — et aandesyn, miserére!

Kongen gik ensom omkring, han gik av-
veien hvor man hilste ham som fyrste, men
selv böjet han sig ydmygt for den usleste tig-
ger og trak kassen for en spillemand ved por-
ten. Han viste sig ikke mer og sa fra sig sin
trone. Hvad var scepteret andet end et leke-
tøi? Det faldt ut av hans haand. En fattig
lakei fik hans kongelige krone. Han trillet
den henover bordet, mens han lo — juggel og
narrespil! Han var ingen konge. Var han
konge naar ingen adlød hans bud og hans
magtsprog intet formaadde? Hans elskede
var død. Hans lystslot var bare et gravkapel
og hans haver en ørken, et rike av sten, hvor

skyggerne hersket. Kunde han binde en skygge, kunde han hindre en blomst i at visne? Hun laa der hvit og kold i hans pragtsal paa slottet, — miserére, misericorde!

Som en fredløs flakket kongen omkring i sin have. Han gik uten sko paa de isede gange, sneen føk sammen i hans haar og vintervinden rusket i hans fillede kappe. Men ingen kulde kunde kjøle hans ansigt, der laa perler av sved paa hans pande. Han gik og smaasang for sig selv. Det var lykkens land, som spøkte i hans hjerne, Utopia, lykkens land, uten skygger og sorger, uten længsler og savn. Hvor var det han fandt det? Hans sommerhus laa øde, hans templer var stængt. Han gik hen til kapellet med støtten av Kristus. Der faldt han paa knæ. Han tigget igjen om lys i mørket, ja om bare en liten stjerne i sin haand! Og han ropte: Livsprins, solgud, gjør et under! Jeg forgaar. Han laa og tryglet og bad til han blev træt. Da haanet han støtten. Den var en stenblok som de andre — tilsnedd og glemt — en gud som var død, en forpost som var glemt. En gud? Han fik en tornekrone som tegn paa sin rang, et pløttet purpur for fyrstelig pragt og et økenavn over sit kors. Hans vei var blodig til paradis. Kongen grublet igjen. Hans vei til paradis? Han stirret paa støtten og det var som der dæmret et lys i hans syke sind. Aha, nu forstod han. Gjennem døden gik veien til

lykkens land. Ved at ofre sig selv kunde han aapne den gyldne port til paradis. Det var veien!

Saa stak han sig gjennem hænder og ben for at ligne frelseren paa korset, og blodet fløt rundt i sneen hvor han stod. Da var det underet skede. Han følte ingen smerter, men lo høit i sin glæde. — Vidunder — vidunder! Der var jo blomster i sneen, blomster i sneen ved juletid, de pranget rødt i triumf. Og de skjøt frem overalt — bortover, utover saa langt han kunde se, papaver, roser, tulipaner, i det rødeste rødt. Men himlen hvælvet sig blaa over slottet og solen varmet hans frosne kind. Han stod aandeløs — betat — og saa lo han igjen i sin fryd, en stolt og avsindig latter. Det var jo lykkens land, som var fundet tilslut, Utopia, lykkens land, uten skygger og sorger — en virkelighet ingen kunde fatte, en skjønhet endnu intet øie hadde set. Nu var han hjemme i sit rike — nu først var han konge! Han rettet sig op og slog om sig sin fillede kappe, som om den var den tunge, kongelige kaape. Og han gik op i sin tronsal og befalte sine tjenerne slaa vinduerne op saa solen kunde trænge ind. Saa de ikke hvor den lyste? Han bød dem hilse sig dypt — han var deres aller fyrsteligste fyrste. Og han bød dem huske paa, at nu var døden død i hans rike. Den sorte farve var banlyst av landet. Ingen begravelser mer, ingen messer

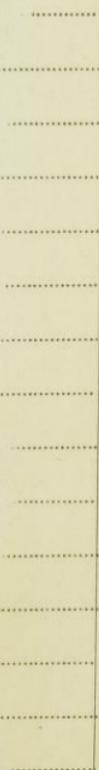
og likklokkeklemt, — der trængtes ingen liller og stjernestrødde flor, for ingen døde i hans land. — Gaa og væk prinsessen til galataflet! Hun skulde straale ved hans fest, hun den kosteligste juvel i hans krone!

Kongen levet resten av sit liv i det lykkelige land. Han sat som fange paa sit slot og gendarmer stod vakt ved portalen. Han sat der i sin tronsal i sin stiveste pomp og pragt, med ordener paa brystet og scepteret i haanden, mens kaapen med de gyldne stjerner og sole laa tungt paa de morkne trin til hans trone. Han var lykkelig, kongen. Det gjorde ham intet om salen var mørk, for solen skinnet evig for ham og han følte ingen kulde i dens glans. Han saa ikke den brustne mosaik og hyrdindernes falmede smil paa de tunge gobeliner. Han saa ingen forvrængte billede i speilet fra Venedig, ingen faunesmil og satyrgrimacer. Han saa en tronsal smykket med kongelig pragt, med skatte fra rike provinser og byer. Han saa Madonna i sin niche, hellig, overjordisk og skjøn, og englene i taket, malt med farver fra Tizians guldpale, — og han smilte av stolthet og glæde. Han kjendte ikke mer nogen motgang. Alt gik saa let for kongen i lykkens land. Han kunde skape haver av ørkener, slotte av hytter. Han holdt jo en verden i sin haand — og en evighet i sit indre, for han visste, at døden ikke var til. Ingen døde i hans land. Engang var stjernerne faldt

fra hans himmel og han sørget, men nu visste han, det bare var en drøm. Stjernerne, som faldt, det var hans tanker, som var frigjort og fri og som lekte og dukket i glemsebens floder. Virkeligheten var lykkens land.

Folket sørget over kongen. Han var saa ung og saa vakker, saa rikt begavet, den avsatte fyrste, — den eneste, le bien-aimé. Nu sat han der som et gjenfærd av sig selv, gusten og blek og med en sykelig glans i de indfaldne øyne. Hvem hadde været lykkelig som han — og se nu! Der var mange som graat over fyrsten og beklaget hans lod. De daarer! De visste ikke, han var hævet over alt og alle paa jorden, at han var en gudbenaadet fyrste, hvem det alene var git at se ind i det rike, hvor glæden er evig og solen aldrig går ned — at han var kongen i lykkens land!

81.

2.ex.

H222bo Harbitz:

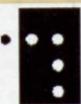
Blændverk

**UTGÅTT fra Fredrikstad bibliotek
FREDRIKSTAD BIBLIOTEK**

ØSTFOLD SENTRALBIBLIOTEK

Kortene må ikke fjernes fra boklommen

Låneren må erstatte de bøkene han ødelegger eller mister, og han må også — etter bibliotekets skjønn — betale for skade på bøker som er lånt på hans kort.

Depotbiblioteket

77sd 12 390

Harbitz, Rakel
Blændverk : eventyr 1919
fhv magasin

Fredrikstad
bibliotek

01030012883002

R A K E R H A R D T
P U N K T E R K